

NOI DESCOPERIRI ARHEOLOGICE ÎN SITUL VÂRTEJU, CĂTUNUL CHIRCA, ORAȘUL MĂGURELE, JUDEȚUL ILFOV (AȘEZĂRI DIN EPOCA NEOLITICĂ, HALLSTATT, SEC. II-I î. Hr., II-III ȘI III d. Hr., SEC. IX-X)

Vasilica Sandu*

Mots-clés: *la topographie du site, parcelles cherchées archéologique; la diffusion des établissements sur la surface du site; complexes d'habitation; matérielles archéologiques mobiles.*

Cuvinte cheie: *topografia sitului, loturi cercetate arheologic, răspândirea așezărilor pe suprafața sitului; complexe de locuire; materiale arheologice mobile.*

Resumé: *Nouvelles découvertes archéologiques dans le site Vârteju Cătunul Chirca, la ville Măgurele, dép. Ilfov (les habitats le l'âge néolithique, Hallstatt, des IIe-IIIe siècles av. J. Chr, IIe-III e et IXe-Xe siècles ap. J. Chr.)*

Le site archéologique Vârteju Cătunul Chirca est situé dans la pleine bucarestoise méridionale, sur la rive nordique du rivière Ciorogârla.

Les recherches préventives et les surveillances archéologiques pendant des fouilles des sections pour fondations et sous-sols des maisons, commencées dans l'année 2007, ont été continuées dans la période 2008-2011 sur 7 parcelles de terre situées sur la rue Unirii aux no 37, 69, 83 A, 97, 103, 134 et Sabarului, no 2. Aussi dans le 5 septembre 2012 sur le bord gauche haut du rivière Ciorogârla, ont été effectuées recherches de surface dans la rue Văii, no 2-12 et Chirca, no 3 et 93, pour vérifier si existe des vestiges archéologiques à l'ouest, jusque la rue Bucurest. Sur la surface du site qui s'étend sur une bande environ de 2 km, à ouest de constructions de l'ancienne coopérative agricole de production, en partie orientale où est voisin avec le site Vârteju Grajdurile fostului CAP, jusque la intersection des rues Chirca, București et Sârbilor, dans la partie occidentale, ont été découverts des matériaux mobiles et complexes d'habitation appartenant des habitats de l'époque néolithique, Hallstatt, des IIe-IIIe siècles av. J. Chr., des IIe-IIIe et IXe-Xe siècles ap. J. Chr.

Rezumat: *Situl arheologic Vârteju „Cătunul Chirca” este situat în câmpia bucureșteană sudică, pe malul nordic al râului Ciorogârla.*

Cercetările preventive și supravegherile arheologice în timpul săpării șanțurilor pentru fundațiile și subsolurile caselor, începute în anul 2007, au fost continuate în perioada 2008-2011 pe 7 loturi situate în strada Unirii la nr. 37, 69, 83 A, 97, 103, 134 și Sabarului, nr. 2. De asemenea, la 5 septembrie 2012, pe malul stâng, înalt al râului Ciorogârla au fost efectuate cercetări de suprafață în strada Văii, nr. 2-12 și strada Chirca, nr. 3 și 93 pentru verificarea existenței vestigiilor arheologice spre vest, până la strada București. Pe suprafața sitului, care se întinde pe o fâșie de circa 2 km lungime, de la vest de construcțiile vechiului CAP, în partea răsăriteană unde se învecinează cu situl Vârteju Grajdurile fostului CAP, până la intersecția străzilor Chirca, București și Sârbilor, în partea vestică, au fost descoperite materiale mobile și complexe de locuire aparținând unor așezări din epoca neolitică, Hallstatt, secolele II-I î. Hr., II-III d. Hr. și IX-X.

* Muzeul Municipiului București.

Situl arheologic Vârteju Cătunul Chirca¹ se află pe malul nordic, înalt al râului Ciorogârla, de-a lungul străzilor Unirii, Văii și Chirca (Fig. 2) din orașul Măgurele, județul Ilfov.

Istoricul cercetărilor

Primele descoperiri de materiale datând din prima epocă a fierului, secolele IV și X d. Hr. au fost făcute în anul 1962, în mai multe puncte de pe teritoriul satelor Nefliu și Vârteju², de către prof. dr. Petre Roman, pe vremea când era încă profesor de istorie la școala generală nr. 137 din comuna Măgurele.

Pentru redactarea unui studiu de fezabilitate necesar avizării proiectului „Regularizarea cursurilor râurilor Ciorogârla și Sabar”, regretatul arheolog dr. Aristide Ștefănescu a efectuat în vara anului 1987 cercetări de suprafață, cu care ocazie a semnalat și localizat la sud-vest de strada Sabarului așezarea din secolele IX-X d. Hr.³.

Cu ocazia actualizarea PUG-ului orașului Măgurele în anul 2006, am localizat pe teren vestigiile identificate de A. Ștefănescu și am continuat cercetarea arheologică de suprafață spre vest, până la strada Văii, prilej cu care am constatat și prezența resturilor unei așezări din secolul III d. Hr.⁴. În anul 2007, am făcut cercetări arheologice preventive pentru fundații de case, pe două amplasamente de pe str. Unirii, la nr. 85 și 87 A⁵.

În această lucrare am prezentat rezultatele descoperirilor arheologice efectuate de autorul acestui articol în anii 2008-2009 și 2011, pe încă 7 loturi, în timpul supravegherii săpării șanțurilor pentru fundațiile unor case particulare și al cercetării loturilor agricole aferente (Fig. 1), precum și rezultatele unei modeste cercetări de suprafață⁶ efectuate în 5 septembrie 2012, pe câteva loturi situate la sud de străzile Văii și Chirca, unde am putut pătrunde dinspre lunca inundabilă. Această cercetare era necesară deoarece până la intersecția străzilor Chirca, București și Sârbilor, nu existau date despre potențialul arheologic al acelui sector al malului înalt al Ciorogârlei.

Situl Vârteju Cătunul Chirca se întinde pe o fâșie de teren de aproximativ 2 km lungime, de la malul vestic al unei vâlcele care-l separă de situl Vârteju - *Grajdurile fostului CAP*, acolo unde strada Unirii face un cot spre sud - în partea răsăriteană, până la intersecția mai sus menționată - în extremitatea vestică (Fig. 2). Situl are 50, 100 sau 150 m lățime, în funcție de configurația naturală

¹ cod LMI IF-I-s-B-15252, IF-I-m-B-15252.01-02.

² Roman 2012, p. 26, 31, 38-39.

³ Ștefănescu 1989, p. 55, nr. 10.

⁴ Lucrare efectuată de Vasilica Sandu-Cuculea.

⁵ Vasilica Sandu-Cuculea 2007, p. 302-305.

⁶ Pentru redactarea unui Raport de evaluare de teren necesar avizării proiectului „Sistem centralizat de canalizare cu stație de epurare, în orașul Măgurele, localitatea Vârteju, județul Ilfov”.

a pantei și a platoului terasei în raport cu lunca inundabilă, fiind o fâșie situată pe panta domoală și prelungă, ori mediu înclinată sau abruptă în câteva locuri și mai mult sau mai puțin pe platoul malului nordic înalt al râului Ciorogârla.

Descrierea săpăturilor

1. Strada Unirii 1. nr. 37, proprietate Marin Petre, contract cu MMB nr. 222/29.01.2008, Autorizație MCC nr. 42/2008. Supravegherea arheologică a fost efectuată în data de 16 mai 2008, în zona de protecție a sitului (Fig. 1/1a).

Din suprafața de 126,48 m², afectată de construcția casei, au fost cercetați 58 m², în șase secțiuni de 0,60 m lățime și 0,80 m adâncime.

Pe circa 2/3 din amplasamentul noii construcții, spre strada Unirii s-au descoperit resturile a două case: una veche ridicată în perioada interbelică, din care o mică parte a fost dărâmată prin anii '60 ai secolului XX, pentru a se construi alta (demolată înainte de începerea săpării șanțurilor pentru fundațiile clădirii actuale). Cu resturile lor lăsate pe loc, având aspectul unor lentile orizontale, s-a înălțat terenul curții cu până la 0,50 m.

În aceeași zi am efectuat o cercetare a terenului arabil al proprietății familiei Petre, cu care ocazie am constatat că începând de la circa 100 m de amplasamentul noii case, pe suprafața cultivată cu legume erau fragmente ceramice din secolele II-I î. Hr și III d. Hr. În extremitatea sud-estică a terenului este o vâlcea, care separă situl Vârteju *Cătunul Chirca*, aflat la vest de vâlcea, de situl Vârteju *Grajdurile fostului CAP*, situat pe malul răsăritean al acesteia. Vestigiile de pe terenul lui Marin Petre se află în extremitatea nord-estică a sitului Vârteju *Cătunul Chirca* (Fig. 1/1b).

2. Strada Sabarului, nr. 2, proprietate Marin Neagu, vizavi de biserica Nefliu. Supraveghere arheologică în 24.09.2011 pentru șanțurile de fundație ale unui garaj, amplasat între casă și gardul dinspre strada Sabarului (Fig. 1/2a). Pe suprafața de 31,24 m² au fost săpate patru secțiuni cu lățimea de 0,45 m și adâncimea de 0,60 m.

Stratigrafic, până la 0,40-0,45 m adâncime de la nivelul de călcare al curții, era un pământ amestecat cu mult moloz, balast, granule de var, fragmente de cărămizi, sticlă și folie din plastic, provenite de la lucrările de renovare ale casei existente și întins în urmă cu câțiva ani pentru înălțarea nivelului curții. Sub acest strat recent, până la baza șanțurilor era un pământ negricios-cenușiu, amestecat cu pietricele, nisip și fragmente de la vase smălțuite și nesmălțuite din secolul XX. Partea superioară a acestui strat, folosit ca arabil până în primii ani ai secolului XXI, reprezenta nivelul de călcare al curții înaintea înălțării menționate mai sus. În el s-au găsit numai două fragmente de dimensiuni mici

din secolul III d. Hr, prezența lor acolo arătând că locul săpăturii se situează în vatra așezării antice.

La cercetarea arheologică de suprafață efectuată în acea zi pe terenul arabil al proprietății (situat la sud de casă și de anexele gospodărești - localizat puțin pe platou, restul pe pantă și în lunca inundabilă a unei gârle, afluentă râului Ciorogârla) folosit pentru cultivarea legumelor, au fost găsite numeroase fragmente din lipitură arsă de la pereții unor locuințe și fragmente ceramice din secolele II-III și X d. Hr. La această adresă lățimea sitului Vârteju *Cătunul Chirca* este de circa 150 m (Fig. 1/2b).

3. Strada Unirii, nr. 69, proprietate Constantin Marian. Contract cu MMB nr. 2749/23.07.2008, Autorizație de cercetare arheologică preventivă nr. 355/2008 emisă de MCC.

Săpătura pentru casă, efectuată în data de 20.08.2008, la 28 m sud-vest de la gardul dinspre strada Unirii, a afectat o suprafață de 85,85 m² (Fig. 1/3a). Au fost cercetate manual șapte secțiuni cu lățimea de 0,50 m și adâncimea de 0,70-0,80 m. Suprafața cercetată a însumat 32,71 m².

Stratigrafia în săpătura pentru casă: 1. strat de 0,25-0,30 m, format recent din lentile orizontale care conțineau moloz, fragmente de cărămizi, de vase din lut smălțuit și nesmălțuit, balast și resturi menajere, depuse pentru a umple suprafața albiată, rezultată în urma folosirii acestui loc pentru răsadnițe. Prin această activitate a fost afectată cea mai mare parte a fostului strat arabil, în care s-au mai găsit câteva fragmente de oale din secolele IX-X d. Hr., decorate cu striuri orizontale; 2. strat din pământ negricios, de 0,15 m grosime cu rare oase de animale, bucăți de cărbune, chirpici, bucăți de lipitură arsă de perete de locuință și fragmente de vase dacice din secolele II-III d. Hr.; 3. strat castaniu-negricios, gros de circa 0,15 m; conținea pământ ars, cărbuni și rare fragmente de la vase din lut din prima epocă a fierului (Hallstatt); 4. strat castaniu până la baza săpăturii; nu a fost observat nici un complex de locuire, dar densitatea materialului arheologic mobil găsit în nivelele culturale a arătat că amplasamentul acestei case se află pe suprafața vetrelor fostelor așezări identificate până în prezent în acest sit.

Imediat la sud de gardul dinspre strada Unirii, pentru fundațiile unui garaj cu suprafața de 24 m², au fost săpate patru secțiuni de 0,45 m lățime și 0,60-0,70 m adâncime și însumând o suprafață cercetată de 8,145 m². Stratigrafic, până pe la -0,40 m solul este amestecat cu balast, cărămizi, moloz și resturi menajere, fiind depus după anul 1947 pentru înălțarea nivelului curții. Până la baza săpăturii era fostul strat arabil al zonei, tăiat de gropi menajere cu fragmente de vase din secolele XIX-XX. În acest strat am găsit un fragment de vas lucrat cu mâna, din pastă cu cioburi pisate, lustruit la exterior.

A fost cercetat și terenul arabil al proprietății (Fig. 1/3b), pe suprafața căruia erau bucăți mari de pământ ars și fragmente de vase din epocile identificate în săpăturile pentru fundații, precum și din secolul X d. Hr.

4. Strada Unirii, nr. 83 A, proprietate Alexandru Stănescu. Contract cu MMB, nr. 2466/03.07.2008 și Autorizație nr. 321/2008, emisă de MCC. Cercetare arheologică preventivă efectuată în data de 29.07.2008.

Pe suprafața afectată de 70 m², situată pe platoul terasei, au fost săpate manual șase secțiuni cu lățimea de 0,40 m și adâncimea de 0,60 m. Suprafața cercetată arheologic a însumat 17,44 m² (Fig. 1/4).

Stratigrafia: 1. strat arabil de 0,20 m grosime, din pământ cenușiu-negricios, cu fragmente de cărămizi, oale și străchini smălțuite din secolul XX, împreună cu rare bucăți de pământ ars și de fragmente de la vase dacice; 2. strat din pământ negricios, măzăros, bine delimitat, între 0,20 și 0,40 m adâncime cu oase de animale, cărbuni, bucăți de pământ ars și de lipitură din pereți de locuințe, precum și majoritatea fragmentelor de vase dacice; 3. strat castaniu-negricios până la baza șanțurilor, cu rare bucăți de pământ ars, cărbuni și fragmente de vase dacice și hallstattiene. În partea sudică a amplasamentului casei a fost interceptată groapa unui bordei din secolele II-III d. Hr.

5. Str. Unirii, nr. 97, teren proprietate Dumitru Gheorghe.

Contract cu MMB nr. 1034/08.04.2009, Autorizație eliberată de MCPN, nr. 105/2009. Săpătură efectuată la 12-13 mai 2009.

Amplasamentul săpăturii pentru fundațiile casei a fost la 24,40 m sud de gardul dinspre strada Unirii, pe platoul ușor înclinat, la limita acestuia cu panta mediu povârniță.

Pe suprafața afectată de 143,42 m², au fost săpate 10 secțiuni cu lățimea de 0,80 m și adâncimea cuprinsă între 1,00 m în jumătatea nordică și 0,90 m în șanțul sudic, precum și o casetă pentru pivniță, de 8,40x4,50 m, până la 2,00 m adâncime. Suprafața cercetată arheologic a însumat 78,41 m².

În săpătură am constatat că pe cea mai mare parte a amplasamentului viitoarei case, nivelele culturale au fost distruse până la stratul castaniu de numeroase gropi săpate mai ales în secolul XX, datorită folosirii terenului pentru răsadnițe, pivnițe și grajduri de animale, acestea fiind apoi umplute apoi cu resturi menajere sau provenite de la demolările anterioare. Umplutura gropilor conținea fragmente de la vase smălțuite și nesmălțuite, din a doua jumătate a secolului XIX și din secolul XX, unele având în interior resturi de substanțe organice carbonizate. Numai în șanțurile exterioare de pe laturile sudică și estică, stratigrafia naturală a terenului nu a fost total deranjată de intervențiile antropice recente.

Stratigrafia în șanțul sudic: 1. strat arabil de 0,25-0,30 m grosime, din pământ cenușiu-negricios, cu rare bucăți de cărămizi și fragmente de la oale și străchini smălțuite din secolele XIX-XX; 2. strat negricios, măzăros, de 0,15-0,20 m grosime, în care erau rare bucăți de cărbuni, pământ ars, lipitură de perete de la o locuință incendiată și fragmente de vase din secolele II-III d. Hr.; 3. strat castaniu-negricios, până la 0,65 m adâncime, cu câteva granule de pământ ars și cărbuni; 4. strat castaniu, până la baza săpăturii.

Nu a fost observat niciun complex antic de locuire. Din pământul scos din secțiuni și din caseta pentru pivniță, au fost recuperate numai cinci fragmente de la vase antice.

În schimb, pe suprafața arată a terenului de pe panta terasei, erau multe fragmente de lipitură din pereții unor locuințe arse, de la vase geto-dacice (secolele II-I î. Hr.) din secolele II-III d. Hr., IX-X și XIX-XX.

6. Str. Unirii, nr. 103, proprietate SC LINE GROUP SRL (patron Cătălin Ion). Contract cu MMB nr. 903/19.03.2009 și Autorizație MCPN nr. 90/2009. Cercetare arheologică preventivă în 10-11 aprilie 2009.

Terenul este situat pe malul răsăritean al unei vâlcele de eroziune, colmatate în prezent, iar amplasamentul casei a fost stabilit în partea superioară a pantei terasei, colțul nord-estic al acesteia fiind la 23 m sud de gardul spre strada Unirii. Pe suprafața de 98 m² afectată de lucrările de construcție au fost săpate șapte secțiuni cu lățimea de 0,80 m și adâncimea cuprinsă între 1,10-1,30 m în S I și 0,40-0,60 m în extremitatea sudică a S II. Suprafața cercetată arheologic a însumat 44,60 m².

Stratigrafia în S I săpată în partea superioară a pantei, spre str. Unirii, a fost următoarea: 1. strat arabil de 0,20-0,25 m grosime, din pământ cenușiu-negricios în care erau bucăți de cărămizi și fragmente de la oale și străchini smălțuite din secolul XX, bucăți rare de pământ ars și fragmente de la vase dacice antrenate. Ceramica aparține epocilor dacică, medievală, modernă și contemporană; 2. strat negricios foarte bine evidențiat, până la 0,45 m adâncime, în care s-au găsit oase de animale, bucăți rare de cărbune, pământ ars, lipitură din pereți de locuințe, precum și majoritatea fragmentelor din secolele II-I î. Hr. și II-III d. Hr.; 3. strat castaniu-negricios până la 0,60-0,65 m adâncime, cu fragmente de vase, pământ ars și cărbuni; 4. strat castaniu până 0,80 m adâncime; 5. loess, până la baza săpăturii.

În capătul sudic al S II, în partea de jos a pantei, respectiv a săpăturii, la 17 m sud de peretele nordic al S I, descris mai sus, nivelele 2-4 sunt mai subțiri iar stratul de loess se află la 0,60 m adâncime. Nu a fost găsit niciun fragment ceramic al așezării din secolele IX-X d. Hr.

Complexe de locuire, în număr de cinci, au fost interceptate numai în S I și S II (Fig. 3/A). Acestea aparțin așezărilor din secolele II-I î. Hr. și II-III d. Hr.⁷

7. Str. Unirii, nr. 134 , proprietate Elena și Fănuț-Virgiliu Bunea.

Contract cu MMB nr. 1110/04.05.2011, autorizație de supraveghere arheologică nr. 53/2011, eliberată de MCPN. Supraveghere efectuată în 31 mai 2011.

Pe suprafața afectată de 95,03 m², au fost săpate 11 secțiuni, de 0,45 m lățime până la adâncimea de 0,65 m în partea nordică și 0,90 m în partea sudică. Suprafața cercetată arheologic a fost de 30,74 m².

Terenul este mai înalt în partea sudică, spre strada Unirii din cauza depunerilor antropice, făcute mai ales în epocile modernă și contemporană.

Stratigrafia: 1. strat arabil de 0,25 m grosime, negricios-cenușiu, măzăros, în care sunt rare fragmente de cărămizi și de vase din secolul XX, din lut smălțuit; 2. strat negricios-castaniu, gros de 0,25 m în care s-au găsit câteva fragmente de cărămizi, oase de animale domestice consumate în gospodărie și de vase din lut smălțuit, databile în a doua jumătate a secolului XIX și la începutul secolului XX; 3. strat castaniu-negricios, până la baza săpăturii. În săpătura efectuată, nu au fost găsite resturi arheologice antice.

În schimb, în pereții unei gropi săpate în jurul fântânii aflată în exteriorul colțului sud-estic al viitoarei case, am găsit un fragment maroniu de oală lucrată la roată din pastă zgrunțuroasă, și altul cenușiu din pastă fină, ambele databile în secolele II-III d. Hr. Lipsa resturilor arheologice antice în săpătura efectuată la circa 30 m nord de axul străzii Unirii și slabele indicii materiale găsite lângă amplasamentul casei în construcție, arată că suprafața cercetată arheologic se află dincolo de marginea nordică a vetrelor așezărilor din secolele II-I î. Hr. și II-III d. Hr., documentate cu complexe de locuire vizavi, în str. Unirii, nr 103.

8. Str. Unirii nr. 87 A, proprietate Valentin Baci.

Săpătura arheologică preventivă pentru fundațiile casei (Fig. 1/8a) a fost efectuată în aprilie 2007⁸ și tot atunci, la cercetarea de suprafață a terenului arabil am constatat că situl are acolo, pe platou și pantă, circa 125 m lățime (Fig. 1/8b).

9. Str Unirii, nr. 85, proprietate Mihăiță și Ștefania Gabriela Nițu.

Cercetare arheologică preventivă efectuată în septembrie 2007, publicată⁹.

10. Strada Văii, nr. 2-12, cercetare arheologică de suprafață la 5 septembrie 2012.

La nr. 2-10, cercetarea s-a făcut numai pe terenul arabil de pe panta și de la baza terasei, unde pe solul nisipos, de culoare cenușie-gălbui au fost găsite numai fragmente de vase din secolele XVIII-XX.

⁷ Sandu-Cuculea 2010, p. 318-319.

⁸ Sandu-Cuculea 2007, p. 303-304.

⁹ Sandu-Cuculea 2007, p. 304-305.

Pe terenul arat recent de la nr. 12 (proprietar Florea Vasile), situat pe platoul terasei care avansează mult spre sud-est până la gârla care curge la baza pantei, erau la suprafața solului fragmente de vase din epoca neolitică, geto-dacă (secolele II-I î. Hr.), secolele IX-X d. Hr. și XVIII-XIX, împreună cu multe bucăți de pământ ars din pereții unor locuințe.

11. Strada Chirca, nr. 3, proprietate Titu Sarău.

La vest de drumul de acces de la intersecția străzilor Chirca și Văii, spre lunca inundabilă a râului Ciorogârla, platoul terasei are panta abruptă, aspect datorat unor intervenții antropice moderne, la baza ei funcționând astăzi un teren de sport. Cercetarea de suprafață s-a făcut pe platoul terasei, în grădina de legume și în curtea proprietății, unde s-au găsit fragmente de vase din aceleași epoci istorice ca și în str. Văii, la nr. 2- 12.

12. Strada Chirca, nr. 93.

Cercetarea s-a făcut în malurile unui drum care cobora în debleu spre lunca inundabilă și pe panta cu înclinație medie a unui teren cultivat cu viță de vie, situat imediat la est. La suprafața solului am găsit fragmente de vase geto-dacice (secolele II-I î. Hr.).

În cercetările de suprafață și săpăturile efectuate pe strada Sabarului și pe cele 12 loturi descrise mai sus, pe suprafața acestui sit au fost identificate resturile unor așezări din epocile neolitică, Hallstatt, geto-dacică, daco-romană, din secolele IX-X d. Hr. și XVIII-XIX.

O parte din suprafața pe care se află resturile vetrelor așezărilor antice, este suprapusă astăzi de curțile și construcțiile locuitorilor orașului Măgurele, unde - așa cum s-a constatat în urma cercetării- au fost depuse (mai ales în secolul XX) straturi groase de balast, resturi menajere și de la reparațiile sau demolările caselor precedente. Din imposibilitatea de a pătrunde în fiecare curte și pe fiecare lot arabil, suprafața acestui sit nu a fost cercetată sistematic.

Descoperirile prezentate au valoare de semnalare, datele despre locuirile antice trebuind să fie completate în viitor, prin continuarea cercetărilor arheologice.

Așezarea din epoca neolitică, cultura Boian

Descoperită numai prin cercetare de suprafață, această așezare este documentată de câteva fragmente de vase, dintre care unul din pastă cu pleavă și nisip, miezul negru și pereții exteriori maronii, găsit în strada Văii, nr. 12. Pe terenul din strada Chirca, nr. 3, la suprafața solului erau: un fragment din corpul unui vas cu miezul negru și pereții exteriori maronii, modelat îngrijit cu mâna din

pastă cu puțin nisip și pleavă, având aspect fin și barbotina netezită în interiorul vasului cu o paletă; un fragment de culoare neagră, cu suprafața erodată, din buza unui vas din pastă cu nisip și multă pleavă, care seamănă cu exemplare din subspecia ceramică 1b, descoperite în așezarea fazei Bolintineanu a culturii Boian, de la București-Băneasa Lac¹⁰.

Așezarea hallstattiană

Este documentată prin fragmente de vase găsite la suprafața solului și în săpătură, între strada Sabarului și nr. 83 A din strada Unirii.

Pe un teren cultivat cu legume situat la est de biserica Nefliu și la circa 25 m vest de strada Sabarului, la o cercetare de suprafață efectuată în 18.05.2006 am găsit mai multe fragmente de vase dintre care menționăm un fragment de vas cu pereții verticali și buza teșită orizontal pe care sunt creștături adânci, dispuse oblic. Un fragment asemănător a fost găsit în așezarea hallstattiană din situl Vârteju *Grajdurile fostului CAP*¹¹, situată pe același mal al râului Ciorogârla, la circa 1 km, spre est, menționăm deasemenea o buză de strachină invazată și polifațetată cu caneluri oblice la exterior (Pl. I/1)¹², modelată cu mâna din pastă fină cu rare boabe de nisip și pietricele, arsă maroniu, cu analogii în aceeași așezare¹³.

În săpătura pentru casa lui Marian Constantin și pe terenul cultivat cu legume am găsit fragmente de vase din pastă fină, gălbui-cenușie-maronie, lustruite pe ambele fețe care provin de la: un bol (Pl. I/5), un vas pe care se păstrează un buton alungit orizontal și o parte dintr-un șir de impresiuni semicirculare (Pl. I/7), partea superioară a unei strachini cu buza invazată, exteriorul polifațetat cu caneluri orizontale și decorat cu un șir orizontal de linii paralele arcuite în formă de paranteză, realizat prin imprimare adâncă cu o ștanță (Pl. I/2). Motive decorative asemănătoare realizate în aceeași tehnică, au fost descoperite pe fragmente de strachini polifațetate în așezarea de la Popești pe Argeș¹⁴ și pe căni în așezările de la Vârteju *Grajdurile fostului CAP*¹⁵ și Măgurele *Pe malul nordic al Ciorogârlei*¹⁶.

Din șanțurile pentru fundațiile casei lui Alexandru Stănescu au fost scoase mai multe fragmente de la strachini din pastă cu nisip (între care una cu buza teșită orizontal și cu un brâu sub buză în exterior (Pl. I/3)), un bol (Pl. I/4),

¹⁰ Sandu-Cuculea 2011, p. 22.

¹¹ Sandu 2013, p. 77 și 106, Fig. 12/1.

¹² Ilustrația acestei lucrări (desene în creion/hârtie, tuș/calc și prelucrare digitală) a fost realizată de Vasilica Sandu.

¹³ Sandu 2013, p. 78, Fig. 11/5.

¹⁴ Vulpe 1962, p. 364, Fig. 5/4.

¹⁵ Sandu 2013, p. 78, Fig. 11/4.

¹⁶ Sandu-Cuculea 2007, p. 310-312, Fig. 11/2.

Străchinile cu profilele invazate și exteriorul polifațetat cu caneluri orizontale sau oblice și decorul realizat prin ștanțare datează această așezare în faza Hallstatt D, corespunzătoare necropolei de la Ferigile¹⁸.

În extremitatea nord-estică a sitului, pe terenul din str. Unirii, nr. 37 au fost găsite puține fragmente, între care unul din buza și toarta puțin supraînălțată a unei căni lucrată la roată din pastă fină, arsă cenușiu (Pl. V/43) din secolele II-I î. Hr.¹⁹ Acestea provin din așezarea geto-dacică a cărei vatră se află pe malul răsăritean al vâlcele, în situl Vârteju *Grajdurile fostului CAP*. Spre sud-vest, în situl Vârteju *Cătuțul Chirca*, primele resturi din secolele II-I î. Hr. au fost identificate începând din str. Unirii, nr. 83 A. Erau formate din fragmente lucrate cu mâna de la vase-borcan, unele decorate cu brâu alveolat (Pl. III/24, 27), de la o tepsie decorată în exteriorul buzei cu brâu alveolat (Pl. III/23) și de la suportul inelar scund al unei cupe lucrată la roată din pastă fină, arsă cenușiu (Pl. V/53).

Complexele de locuire au fost identificate numai în str. Unirii, nr. 103 (Fig. 3/A): o locuință de suprafață (L 1), un bordei (B 1) și două gropi (Gr 1 și Gr 2). Stratul de cultură din pământ negricios, mazăros în care apar fragmente de vase și din care coboară complexele de locuire se află între 0,25 și 0,45 m de la nivelul de călcare al curții în anul 2009.

Dintre resturile materiale recuperate menționăm numeroase bucăți de dimensiuni mari de lipitură arsă, obținută din lut amestecat cu paie și pleavă (unele păstrau pe suprafața lor și amprente de nădărmări din care fuseseră ridicați pereții acestei locuințe) oase de animale între care și un fragment dintr-un corn de cerb, o gresie și o greutate fragmentară din lut ars (Pl. VIII/61).

¹⁷ Moscalu 1983, p. 424, Pl. XXXII/10-11.

¹⁸ Vulpe 1967, Pl. I/13.

¹⁹ Leahu 1965, p. 63, Fig. 41/4.

borcan (Pl. VIII/67, Pl. IX/72) - dintre care unul decorat cu brâu puțin oblic, alveolat (Pl. IX/71), altul decorat cu buton cilindric având o impresiune rotundă în mijloc și brâu alveolat, arcuit (Pl. IX/70), cu analogii în așezarea geto-dacică de la București Colonia Băncii²⁰, la Poiana²¹, etc.

Fragmentele lucrate la roată din pastă fină, cenușie provin de la o strachină cu buza lată (Pl. XII/85), o strachină bitronconică de mici dimensiuni, o toartă de cană, buza unei fructiere (Pl. XII/84), corpul unei fructiere decorată în interior prin lustruire cu linii curbe (Pl. XII/87).

Groapa bordeiului nr. 1 (B 1)²² a fost observat în S II numai colțul estic. A avut podeaua 1,05 m adâncime, fiind adâncită 0,25 m în stratul de loess. În pământul cenușiu-negricios, măzăros din umplutura gropii s-au găsit puține materiale arheologice mobile: câteva bucăți de pământ ars cu amprente de paie, oase de animale, un fragment de la o amforă cu exteriorul gălbui, fragmente de la vase borcan modelate cu mâna - unele decorate cu brâu alveolat, mai multe fragmente cenușii-negricioase din corpul și buza lată ale unei fructiere lucrată cu mâna din pastă fină (Pl. XI/76), lustruită atât în interior cât și la exterior.

Groapa nr. 1 (Gr 1) descoperită în S I, era ovală în plan (1,20x1,65 m în reconstituire) cu pereții oblici în partea superioară și aproape verticali în cea inferioară și fundul plat la 1,20 m adâncime (Fig. 3/A). Până la 0,30-0,35 m de la bază avea umplutura formată din cenușă, câțiva cărbuni, concrețiuni calcaroase, oase de animale și fragmente de vatră și de vase. Printre aceste resturi, între 1,00 și 1,10 m adâncime, s-au găsit mai multe fragmente de pietre dure de culoare cenușie, aplatizate prin clivare și trei fragmente din piatră calcaroasă având una din fețe aproape netedă, cealaltă ciobită, de 0,09 m grosime și de 0,38x0,25 m, respectiv 0,46x0,25 m. A treia piatră de 0,29x0,20 era perforată și avea pe fața netedă gravat un șanț de o parte și de alta a orificiului perforat. Fragmentul acesta, spart din vechime, păstrează pe fețele laterale lungi câte un șanț (Pl. VII/60a-d). O piatră fragmentară de râșniță de tip elenistic, perforată și cu aceleași șanțuiri a fost descoperită la Popești²³. În cenușa de deasupra și dedesubtul pietrelor erau fragmente de vase modelate cu mâna și la roată.

Ceramica lucrată cu mâna era din pastă obținută din lut amestecat cu cioburi pisate, uneori cu nisip sau cu rare pietricele, arsă în general la maroniu sau cenușiu-negricios. Dintre fragmente au fost identificate următoarele forme: un borcan (Pl. IX/69) decorat cu butoni cilindrici și bastonașe puțin oblice, triunghiulare în secțiune; un borcan decorat cu butoni cilindrici, brâu alveolat arcuit și fascicule oblice de striuri superficiale, realizate cu un instrument de

²⁰ Sandu 2014, p. 29, Fig. 9/3, 8.

²¹ Crișan I. H. 1969, p. 167, Fig. 75/5.

²² B 2 la Sandu-Cuculea, 2010, p. 318.

²³ Vulpe 1959, p. 314, Fig. 8.

tipul unui pieptene (Pl. X/73); fragmente de la un borcan decorat cu butoni cilindrici și linii incizate superficial în cruce pe buton și oblice pe corp (Pl. X/74) cu analogii în așezările de la Vlădiceasca *Ghergălăul Mare*²⁴, București *Colonia Băncii*²⁵; fragmente din corpul unor borcane decorate cu butoni tronconici (Pl. XI/82) sau alungiți orizontal; un borcan de dimensiuni mari (Pl. X/75) cu gura profilată în exterior, buza teșită oblic și corpul arcuit care are profilul asemănător cu un exemplar recuperat din resturile umpluturii B 2 din așezarea de la București *Colonia Băncii*²⁶ și un vas de provizii din pastă cu rare pietricele cu exteriorul cărămiziu și miezul cenușiu.

Ceramica lucrată la roată din pastă fină, cantitativ mai puțină, este formată din fragmente de căni, străchini sau fructiere.

Au fost găsite mai multe fragmente care provin de la un crater elenistic (Pl. XII/86), din pastă fină, cărămizie, având vopsea brună-negricioasă și resturi de substanțe organice carbonizate în interior.

Groapa nr. 2 (Gr 2), interceptată în S II pe 1,65 m, cu baza la 1,30 m adâncime, avea umplutura formată din foarte multă cenușă, bucăți rare de cărbuni, oase de animale și puține fragmente de vase. Dintre cele modelate cu mâna menționăm: o strachină (Pl. XI/77), partea superioară a unui vas borcan cu buza teșită orizontal (Pl. XI/78) și de la alte două borcane decorate cu brâu alveolat. Din pastă fină lucrată la roată provine un fragment din toarta și corpul unei căni cenușii și altul din corpul unei străchini maronii.

Din stratul de cultură negricios am recuperat fragmente de la vetre de foc și de la vase lucrate cu mâna: o cățuie (Pl. VIII/66); o strachină (Pl. XII/88); partea superioară a unui borcan cu gura evazată și buza teșită oblic (Pl. XI/79); baza unui vas borcan din pastă cu puțin nisip și cioburi pisate mărunț (Pl. XI/83); vase de provizii. Dintre cele lucrate la roată remarcăm un fragment de la o strachină cenușie-negricioasă (Pl. XV/89).

Fragmente de vase borcan geto-dacice lucrate cu mâna din pastă cu cioburi pisate au fost adunate de la suprafața solului în strada Văii, nr. 12 și str. Chirca, nr. 3 și 93.

La nr. 93, aflat spre marginea vestică a sitului Vârteju *Cătunul Chirca*, printre materialele găsite semnalăm: un fragment lucrat cu mâna din corpul unui vas borcan pe care se păstrează un buton alungit orizontal și puțin din brâul alveolat, precum și două fragmente lucrate la roată din pastă fină, cenușie (unul din buza unei străchini sau fructiere, altul din corpul unei căni decorate cu o bandă orizontală din striuri), databile în secolele II-I î. Hr. Distanța dintre acest teren și lotul de la nr. 3 este de aproape 650 m. Din lipsă de cercetări

²⁴ Trohani 1976, p. 122, Fig. 26/2.

²⁵ Sandu 2014, p. 29, Fig. 9/4.

²⁶ Sandu 2014, p. 15 și 27, Fig. 7/4.

sistematice nu ne putem pronunța acum dacă este vorba de aceeași așezare, ori sunt două așezări diferite, pe fâșia care se întinde pe aproximativ 1,5 km lungime între Str. Unirii, nr. 83 A și strada Chirca, nr. 93.

Vestigiile geto-dacice din situl Vârteju *Cătunul Chirca*, identificate pe malul nordic al râului Ciorogârla se află la aproximativ 4-4,5 km distanță de locul²⁷ unde la 22 octombrie 1953 o echipă de lucrători și topometri, a descoperit întâmplător un tezaur compus din 299 de monede geto-dacice din argint, depuse într-o cană cu toarta supraînălțată lucrată la roată, din pastă cenușie, fină²⁸. Monedele din acest tezaur aparțin unui tip monetar bătut de triburile dacice în perioada de maximă dezvoltare a monetărilor locale din centrul Munteniei²⁹ și este cunoscut în literatura de specialitate sub denumirea de tipul monetar Vârteju. Ele se remarcă prin gradul foarte mare de schematizare a reprezentărilor de pe avers și revers și au avut ca model tipul de imitații dacice Adâncata, inspirate după prototipul macedonean al tetradrahmelor lui Filip al II-lea³⁰.

Așezarea din secolele II-III și III d. Hr.

Resturile ei materiale au fost descoperite pe toată fâșia cercetată până în prezent la suprafața solului sau în săpătură de pe malul drept al vâlcele care desparte situl Vârteju *Cătunul Chirca* de situl Vârteju *Grajdurile fostului CAP*, în partea nord-estică, până în apropierea intersecției străzii Unirii cu strada Văii. În zonele care nu au fost erodate natural sau nu au suferit intervenții antropice stratul de cultură al așezării se află imediat sub stratul arabil între -0,20-0,40 m adâncime. Pământul este negricios, măzăros și conține multe granule de pământ ars și de lipitură din pereții locuințelor, cărbuni, oase de animale și fragmente de vase din lut ars. Săpăturile efectuate pe platoul terasei și cercetările de suprafață arată că vatra acestei așezări s-a întins atât pe platou cât și panta terasei până în lunca inundabilă.

Pe lotul Petre Marin au fost găsite fragmente de vase cenușii, lucrate la roată din pastă fină și zgrunțuroasă (Pl. V/51).

Pe terenul familiei Marin Neagu, resturile așezării constând din bucăți de pământ cu urme de nuiele din pereții arși ai locuințelor, fragmente lucrate la roată din pastă fină și zgrunțuroasă de la străchini, oale și câni au fost observate, la suprafața solului și în săpătură pe circa 150 m lățime, din lunca inundabilă până la marginea sudică a străzii Sabarului. Dar aspectul pământului de la baza săpăturii pentru fundații și cele două mici fragmente (unul lucrat cu mână,

²⁷ Situat la circa 1,5 km nord de calea ferată de centură a orașului București, la hotarul de atunci, dintre comunele suburbane Vârteju și Bragadiru.

²⁸ Mitrea 1954, p. 291-298.

²⁹ Mitrea 1954, p. 235.

³⁰ Preda 1973, p. 215.

celălalt la roată), antrenate din stratul profund, arată că vestigiile ei s-ar putea să fie și sub carosabilul străzii Sabarului și probabil în curtea bisericii Neftiu, aflată la intersecția străzilor Unirii și Sabarului, deci aici vatra așezării este posibil să aibă o lățime mai mare.

Fragmente de vase cenușii, lucrate la roată printre care se numără baza inelară a unei căni din pastă fină (Pl. V/42) și baza plată a unui castron din pastă zgrunțuroasă (Pl. V/52), precum și câteva fragmente de la amfore romane au fost găsite în str. Unirii, nr. 69.

În săpătura din strada Unirii, nr. 97, au fost găsite numai patru fragmente lucrate la roată: baza plată a unei căni și baza inelară a unei străchini (Pl. V/45) din pastă fină, iar din pastă zgrunțuroasă două fragmente cenușii de la oale. Mai multe fragmente din pastă zgrunțuroasă erau pe suprafața terenului în pantă, la sud de amplasamentul casei. Reamintim materialele arheologice descoperite pe loturile din str. Unirii, nr 85 și 87.

Complexele de locuire au fost identificate în săpătură numai în strada Unirii, la nr. 83 A și nr. 103.

Bordeiul nr. 1 (B 1) a apărut în colțul sud-estic al săpăturii din strada Unirii, nr. 83 A, la casa Alexandru Stănescu, pe 1,80 m în S II și 4,65 m în S III. Groapa lui se adâncește sub baza săpată a șanțurilor. În pământul de umplutură al gropii erau bucăți mari de pământ ars, unele cu urme de nuiele, cărbuni, oase de animale, multe fragmente de la vase autohtone și importuri din Imperiul roman și două fragmente care proveneau dintr-o vatră- arsă la alburii pe circa 1 cm grosime, restul la cărmiziu- realizată prin așternerea unui strat de circa 5 cm grosime de lipitură obținută din lut amestecat cu cioburi pisate, pe un pământ bătătorit.

Ceramica lucrată cu mâna, maronie prin ardere, are în pastă cioburi pisate și rare pietricele. Câteva fragmente provin de la cățui (Pl. II/14, 16), una dintre ele a păstrat un ciot de la toartă și o impresiune în exteriorul bazei (Pl. II/15). Cățui cu impresiuni au mai fost descoperite în Muntenia în așezările de la Vârteju *Grajdurile fostului CAP*³¹, București Militari - *Câmpul Boja*³², Târgșor³³, Udeni³⁴ și la Mățăsar³⁵, în nivelul III2, datat în secolul III și în primele decenii ale secolului IV d. Hr.³⁶. Majoritatea fragmentelor provin de la vase borcan cu baza groasă și adesea puțin profilată în exterior (Pl. III/29-30), buzele evazate (Pl. II/19-20), cu pereții verticali arcuiți și decorați uneori cu brâu triunghiular

³¹ Sandu 2013, p. 81, 117 și 128, Fig. 23/8 și 35/4.

³² Negru, Schuster, Moise 2000, p. 324, Pl. 82/10.

³³ Diaconu 1965, p. 158, Pl. VIII/2; p. 269, Pl. CXIX/2.

³⁴ Bichir 1984, p. 148, Pl. XXVII/5.

³⁵ Bichir 1984, p. 131, Pl. X/7-8.

³⁶ Bichir 1984, p. 87.

în secțiune (Pl. III/25), având analogii la Mătășaru³⁷, în nivelul III1, datat între primul sfert al secolului II și începutul secolului III d. Hr.³⁸.

Ceramica lucrată la roată are mai multe fragmente din pastă fină și numai unul de la o oală din pastă zgrunțuroasă.

Vasele din pastă fină sunt din lut curat, dar câteva au în pastă și nisip rar. Fragmentele provin de la două castroane negricioase cu buza lată, orizontală, unul fiind o imitație (Pl. IV/40) asemănătoare în privința profilului cu un exemplar roman de la Histria³⁹; un castron cenușiu (Pl. IV/41) cu analogii la Militari-Câmpul Boja⁴⁰; o bază inelară de la o strachină neagră (Pl. V/50); mai multe căni (toartă, corp), dintre care unul cu decor lustruit (Pl. IV/33); baza inelară a unui urcior maroniu (Pl. V/48); din corpul unui vas de provizie.

Importuri romane: în colțul de la intersecția S II cu S III a apărut la -0,40 m un fragment din gâtul și toarta unui urcior (Pl. VI/55) din pastă fină cărămizie cu resturi de vopsea roșie în exteriorul toartei, peste care sunt resturi organice carbonizate. Urcioare cu profilul asemănător au fost descoperite în așezarea din secolul III d. Hr. de la Militari-Câmpul Boja⁴¹ și aceea din secolele II-III d. Hr. de la Străulești-Măicănești⁴². În același colț s-a găsit și un fragment din pastă fină, cărămizie, acoperit în exterior cu vopsea roșie, din buza cu profilul canelat al unei căni (Pl. VI/58). Cănilor romane cu buza canelată au fost imitate în secolele II-III d. Hr. și de dacii din așezarea de la Mătășaru III1⁴³.

La nord de groapa B 1, pe restul suprafeței săpate, s-au găsit fragmente din partea superioară a unei greutăți din lut în formă de trunchi de piramidă având pe baza mică o impresiune adâncă. În jurul acestei impresiuni și al celor două orificii ale perforației transversale, aflate pe fațetele laterale sunt cercuri concentrice incizate (Pl. II/12), probabil cu rol magic. Motivele incizate aplicate pe obiecte au ca origine lumea sarmatică. La Poienești *Transformator*⁴⁴ au fost descoperite semne incizate pe un suport pentru frigărui. Prezența semnelor incizate acolo se explică prin relațiile pe care carpicii le-au avut cu sarmații. Printre vasele lucrate cu mâna se disting o cătuie fragmentară cu toartă alveolată (Pl. II/13), un buton de la un capac (Pl. II/22) cu analogii la Bucov⁴⁵ și fragmente de la borcane.

Dintre vasele lucrate la roată din pastă fină menționăm: fragmente de la căni cenușii-negricioase decorate prin lustruire cu fascicole (Pl. IV/32) sau cu

³⁷ Bichir 1984, p. 133, Pl. XII/6-7.

³⁸ Bichir 1984, p. 86-87.

³⁹ Suceveanu 2000, tipul XII/1, p. 46-48, Pl. 13.

⁴⁰ Negru, Schuster, Moise, 2000, p. 336, Pl. 94/1.

⁴¹ Negru, Schuster, Moise, 2000, p. 342, Pl. 100/3.

⁴² Constantiniu 1968, p. 47, Fig. 2/1.

⁴³ Bichir 1984, Pl. XXI/12.

⁴⁴ Bichir 1973, p. 95 și p. 368, Pl. CLII/5.

⁴⁵ Bichir 1984, p. 144, Pl. XXIII/12.

linii drepte și în val combinate cu striuri (Pl. IV/34, 37); un fragment din buza orizontală, ciobită a unei oale cu decor lustruit oblic (Pl. IV/38), cu asemănări în privința profilului în str. Unirii, nr. 103 (Fig. 16/5); un fragment dintr-un castron (Pl. IV/39) al cărui profil seamănă cu un exemplar descoperit în 2007 pe strada Unirii, nr. 85⁴⁶, databil în secolul III d. Hr., cu analogii în așezările de la Străulești-Măicănești⁴⁷ (secolele II-III d. Hr.) și Mătăsaru⁴⁸, atât în faza III1 cât și în III2; un fragment dintr-un vas de provizii cu miezul cărămiziu și angobă galben-cărămizie, decorat cu striuri orizontale și în val (Pl. VI/59).

Au fost găsite câteva fragmente de vase importate din Imperiul Roman: un fragment cărămiziu de cană cu caneluri orizontale, din pastă fină cu nisip rar (Pl. VI/56) cu analogii la Barboși (secolele II-III d. Hr.)⁴⁹; un fragment «cu coaste» cu miezul cărămiziu și angoba gălbuie de la o amforă (Pl. VI/57); două fragmente din pastă fină galben-rozalie de la o cană; mai multe fragmente de la amfore din pastă cu puțin nisip, având peretele interior și miezul cărămiziu și angoba galben-cărămizie sau alburiiu-gălbuie, databile în secolele II-III d. Hr.

Bordeiul nr 2 (B 2)⁵⁰, a fost interceptat pe S II, din str. Unirii, nr. 103. Groapa lui, cercetată pe o suprafață de 0,80x3,20 m, cobora până la 1,20 m adâncime de la nivelul de călcare al curții, din care 0,50 m erau în loess. Nu a avut podeaua amenajată prin bătătorire. În pământul de umplutură de culoare negricioasă s-au găsit oase de animale, fragmente de la o vatră, bucăți de pământ ars din pereții unei locuințe care păstrează amprente de pleavă, paie și nuiiele și fragmente de vase.

Fragmentele de vase lucrate cu mâna din pastă cu cioburi pisate provin de la o bază de vas cu un ciot de toartă (Pl. XII/90) și o toartă (Pl. XII/91) de la cățui, vase borcan - unul având buza teșită oblic în exterior (Pl. XII/92).

Din pastă fină lucrată la roată, arsă cenușiu sau cenușiu-negricios au fost identificate: un fragment de la buza rotunjită în exterior și gâtul cilindric al unei căni cu exteriorul lustruit (Pl. XIII/94); un fragment din corpul unei căni decorată prin lustruire cu fascicole late și linii puțin adâncite dispuse în rețea (Pl. XIII/95); fragmente de la oale cu buza lată orizontală și peretele exterior lustruit, una cenușie are pe umăr o nervură (Pl. XIII/93), cu analogii în nivelul III2 al așezării de la Mătăsaru⁵¹, cealaltă cărămizie la exterior și cu miezul cenușiu (Pl. XIII/97), cu analogii în necropola carpică de la Poienesti⁵²; baze inelare de la străchini (Pl. XIII/96); fragmente din pastă fină cu puțin nisip și

⁴⁶ Sandu-Cuculea 2007, p. 305, Fig. 8/2.

⁴⁷ Constantiniu 1969, p. 17, Fig. 2/2.

⁴⁸ Bichir 1984, Pl. XXVIII/5, 11.

⁴⁹ Sanie 1981, Pl. 23/7.

⁵⁰ B1 la Sandu-Cuculea, 2010, p. 319.

⁵¹ Bichir 1984, Pl. XV/4.

⁵² Bichir 1973, Pl. LXXXIII/4.

rare pietricele, cărămizii de la un vas de provizii cu buza lată orizontală și cu nervuri pe umăr (Pl. XIII/102).

Din pastă zgrunțuroasă am găsit mai multe fragmente de la oale cu fundul plat (Pl. XIII/99) sau ușor concav (Pl. XIII/101-102) sau din buza și umărul alteia care are pe umăr niște incizii rezultate în timpul modelării pe roată (Pl. XIII/98), aceasta din urmă cu analogii la Militari-Câmpul Boja⁵³, Mătășaru atât în faza III1 dar mai ales în faza III2⁵⁴ și la Colonești-Mărunței⁵⁵.

Au fost găsite mai multe fragmente dintr-o amforă romană din pastă fină, gălbuie, unul dintre ele având resturi de vopsea brună (tituli picti ?).

Majoritatea fragmentelor de vase de producție autohtonă dacică sau importate din Imperiul roman descoperite până acum în cercetările efectuate în această așezare au asemănări formale cu recipiente descoperite în așezări datate în secolele II-III și III d. Hr.

Decorul realizat prin lustruire pe unele vase din pastă fină, lucrate la roată, de tradiție geto-dacică Latène, indică o prezență carpică în această așezare. Carpii au fost o populație dacică liberă din Moldova, care au conservat și perpetuat tradițiile geto-dacilor de dinainte de cucerirea romană. Grupuri războinice din rândul acestora au pătruns în Muntenia la sfârșitul secolului II și în prima jumătate a secolului III d. Hr., unde au conviețuit în aceleași așezări cu autohtonii daci aflați în curs de romanizare și de unde întreprindeau expediții de pradă în teritoriile romane de la vest de limes-ul transalutan și la sud de Dunăre. Pe același mal al râului Ciorogârla, la est de așezarea din situl Vârteju *Cătunul Chirca*, pe teritoriul orașului Măgurele prezențe daco-carpice au fost identificate în situl Vârteju *Grajdurile fostului CAP*⁵⁶ și la est de strada Călugăreni, unde în curtea Institutului de Fizică Atomică au fost descoperite urne funerare carpice cu capac⁵⁷.

Așezarea din secolele IX-X d. Hr.

Resturi materiale din această așezare am găsit în săpătură numai în str. Unirii, nr. 69 și 85: un fragment de la o oală din pastă fină, cenușie și alte două de la oale din pastă cu nisip, maronie, decorate cu striuri orizontale⁵⁸.

În săpăturile din strada Sabarului, nr. 2, Unirii, nr. 83 A, 87 A, 97 și 103 situate pe platoul terasei, nu am găsit niciun fragment ceramic din această așezare. În schimb, fragmente maronii de la oale lucrate la roată din pastă cu

⁵³ Negru, Schuster, Moise, 2000, p. 331, Pl. 89/5.

⁵⁴ Bichir 1984, p. 37, Pl. XXIII/5-6 și Pl. LX/3.

⁵⁵ Bichir 1984, Pl. XXV/1, 4.

⁵⁶ Sandu 2013, p. 85.

⁵⁷ Roman 2012, p. 30 și nota 16.

⁵⁸ Sandu-Cuculea 2007, p. 304.

nisip, decorate cu striuri orizontale și în val, pe umăr, au apărut la cercetările de suprafață efectuate pe panta terasei, pe câteva terenuri începând de la strada Sabarului în partea răsăriteană, până în strada Unirii, nr. 97, precum și în strada Văii, nr. 12 și Chirca, nr. 3. Nu știm până unde se întind spre vest resturile acestei așezări, deoarece pe mica bucată de teren cercetată în strada Chirca, nr. 93, ele nu s-au mai găsit la suprafața solului.

Pe lotul Marin Neagu, str. Sabarului, nr. 2, fragmente de vase sunt pe panta terasei până în lunca inundabilă a unei gârle, afluent al Ciorogârlei, a cărei apă este folosită de localnici pentru irigarea culturilor de legume.

Pe terenul agricol de pe panta terasei al familiei Marian Constantin am găsit numai două fragmente de mici dimensiuni cu striuri de la oale.

În Str. Unirii, nr. 97, pe panta terasei am găsit un fragment din buza și gâtul unei oale maronii, lucrată la roată din pastă cu nisip (Pl. V/54) și alte câteva mici fragmente.

Pe strada Văii, între intersecția acesteia cu strada Unirii până la nr. 12, nu a putut fi cercetată fâșia din sit suprapusă de curți și construcții. Fragmentele de oale specifice epocii care au fost găsite la nr. 12, precum și în str. Chirca, nr. 3 arată că este posibil ca și între intersecție și lotul de la nr. 12 să fie vestigii ale acestei așezări.

Puținătatea fragmentelor de vase aparținând acestei așezări găsite în prezent la suprafața solului își are explicația în faptul că ele fiind răspândite în general pe panta terasei și aflate în depunere naturală în actualul strat arabil și eventual în cel al epocii dacice, au fost scoase primele la suprafață de eroziunea pluvială dar mai ales de lucrările agricole și de irigațiile intensive. După spusele legumicultorilor, ele au fost considerate pietre, care distrugneau tăișul sabelor cu care îngrijeau brazdele cultivate cu legume, motiv pentru care au fost adunate sistematic și duse în zone mlăștinite și necultivabile.

Bibliografie

Bichir 1973: Gh. Bichir, *Cultura Carpică*, Ed. Academiei R. S. România, București, 1973.

Bichir 1984: Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, Ed. Academiei R. S. România, București, 1984.

Constantiniu 1968: Margareta Constantiniu, Șantierul Băneasa-Străulești. Cercetările din sectorul Măicănești (1964-1966). *Cercetări privind locuirile prefeudale*, MIM, VI, 1968, p. 43-64.

Constantiniu 1969: Margareta Constantiniu, *Săpăturile arheologice de la Străulești-1967. Așezările prefeudale*, MIM, VII, 1969, p. 13-28.

Crișan 1969: I. H. Crișan, *Ceramica geto-dacică*, Ed. Științifică, București, 1969.

Diaconu 1965: Gh. Diaconu, *Târgșor. Necropola din secolele III-IV e. n.*, Ed. Academiei R. S. România, București, 1965.

Leahu 1965: V. Leahu, *Săpăturile arheologice de la Cățelu Nou*, CAB, II, 1965, p. 11-74.

Mitrea 1954: B. Mitrea, *Un tezaur de monede dacice descoperit la București de o echipă de muncitori a întreprinderilor Sfatului popular, în București. Rezultatele săpăturilor arheologice și ale cercetărilor istorice din anul 1953*, vol. I, 1954, p. 290-302.

Moscalu 1983: E. Moscalu, *Ceramica traco-getică*, Ed. Muzeul National de Istorie, București, 1983.

Negru, Schuster, Moise 2000: M. Negru, C. F. Schuster, D. Moise, *Militari-Câmpul Boja. Un sit arheologic pe teritoriul Bucureștilor*, Ed. Vavila Edinf SRL, București, 2000.

Preda 1973: C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, Ed. Academiei R. S. România, București, 1973.

Roman 2012: P. Roman, *Cercetări arheologice și documente din arhive despre orașul Măgurele (jud. Ilfov) și unele sate de la vest-sud-vest de București*, Ed. Artemis, București, 2012.

Sandu-Cuculea 2007: Vasilica Sandu-Cuculea, *Cercetări arheologice pe șantierele de construcții din județul Ilfov*, CAB, VII, 2007, p. 297-325.

Sandu-Cuculea 2010: Vasilica Sandu-Cuculea, *Vârteju, oraș Măgurele, jud. Ilfov, punct "Cătunul Chirca", str. Unirii, nr. 103*, CCA. Campania anului 2009, cIMEC, București, 2010, p. 318-319.

Sandu-Cuculea 2011: Vasilica Sandu-Cuculea, *Un nou complex din faza Bolintineanu a culturii Boian, descoperit în situl București „Băneasa Lac”, O jumătate de veac în slujba istoriei Bucureștilor. Omagiu profesorului Panait Ion Panait la 80 de ani*, vol II, Ed. Mistral Info Media, București, 2011, p. 15-40.

Sandu 2013: Vasilica Sandu, *Descoperiri arheologice în situl Vârteju „Grajdurile fostului CAP”, orașul Măgurele, județul Ilfov (Așezări din epoca bronzului, Hallstatt, secolele II-IV și X-XI d. Hr.)*, CAB, IX, 2013, p. 66-131.

Sandu 2014: Vasilica Sandu, *Descoperiri arheologice pe șantierul de amenajare a lacului Dâmbovița din municipiul București*, MIM, XXVIII, 2014, p. 9-35.

Sanie 1981: S. Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n. - III e.n.)*, Ed. Junimea, Iași, 1981.

Suceveanu 2000: A. Suceveanu, *Histria X La céramique romaine des Ier-IIIe siècles ap. J.-C.*, cIMEC, București, 2000.

Ștefănescu 1989: A. Ștefănescu, *Cercetări de suprafață privind istoria locuirii omenești pe malurile Sabarului și Ciorogârlei în raza municipiului București*, RMM, 9-10, 1989, p. 52-60.

Trohani 1976: G. Trohani, *Săpăturile din așezarea geto-dacă de la Vlădiceasca*, CA, II, 1976, p. 87-134.

Vulpe 1959: R. Vulpe, *Șantierul arheologic de la Popești (r. Domnești, reg. București)*, MCA, VI, 1959, p. 307-324.

Vulpe 1962: A. Vulpe, *Sălașul hallstattian de la Novaci*, MCA, VIII, 1962, p. 359-368.

Vulpe 1967: A. Vulpe, *Necropola hallstattiană de la Ferigile*, Ed. Academiei R. S. România, București, 1967.

Lista ilustrațiilor / Liste des illustrations

Figura 1. Localizarea părții răsăritene a sitului Vârteju Cătunul Chirca și a săpăturilor arheologice pe Planul cadastral al orașului Măgurele, jud. Ilfov.

Figure 1. La localisation de la partie orientale du site Vârteju Cătunul Chirca et des fouilles archéologiques sur le Plan cadastral de la ville Măgurele, dép. Ilfov.

Figura 2. Foto satelit cu localizarea sitului Vârteju Cătunul Chirca și a cercetărilor arheologice.

Figure 2. Photo satellite avec la localisation du site Vârteju Cătunul Chirca et des recherches archéologiques.

Figura 3. Planuri parțiale cu șanțurile pentru fundații. A. casa Cătălin Ion; B. casa Alexandru Stănescu.

Figure 3. Plans partiels avec les sections pour fondations. A. la maison Cătălin Ion; B. la maison Alexandru Stănescu.

Planșa I. Fragmente de vase hallstattiene. 1. passim str. Sabarului; 2, 5, 7 casa Marian Constantin; 3-4, 6, 8-11 casa Alexandru Stănescu.

Planche I. Fragments de vases hallstattiennes. 1 passim la rue Sabarului; 2, 5, 7 la maison Marian Constantin; 3-4, 6, 8-11 la maison Alexandru Stănescu.

Planșa II. Casa Alexandru Stănescu. 12-22 Fragmente de vase din secolele II-III d. Hr., lucrate cu mâna.

Planche II. La maison Alexandru Stănescu. 12-22 Fragments de vases travaillées à la main dans les IIe-IIIe siècles ap. J. Chr.

Planșa III. Casa Alexandru Stănescu. Fragmente de vase lucrate cu mâna: 23-24, 27 din secolele II-I î. Hr.; 25-26, 28-31 din secolele II-III d. Hr.

Planche III. La maison Alexandru Stănescu. Fragments de vases travaillées à la main: 23-24, 27 dans les IIe-Ie siècles av. J. Chr.; 25-26, 28-31 dans les IIe-IIIe siècles ap. J. Chr.

Planșa IV. Casa Alexandru Stănescu. Fragmente de vase din secolele II-III d. Hr., lucrate la roată din pastă fină (33, 40-41 din B 1).

Planche IV. La maison Alexandru Stănescu. Fragments de vases travaillées au tour en pâte fine dans les IIe-IIIe siècles ap. J. Chr. (33, 40-41 trouvés dans l'hutte n° 1).

Planșa V. Ceramică lucrată la roată. 43, 53 din secolele II-I î. Hr.; 42, 44-52 din secolele II-III d. Hr.; 54 din secolul X d. Hr. (42, 52 teren Marian Constantin; 43, 51 teren Petre Marin; 45, 54 teren Gheorghe Dumitru; 44, 46-50, 53 casa Alexandru Stănescu).

Planche V. Céramique travaillée au tour. 43, 53 dans les IIe-I e siècles av. J. Chr.;

42, 44-52 dans les IIe-IIIe siècles ap. J. Chr.; 54 dans le Xe siècle ap. J. Chr. (42, 52 le terrain Marian Constantin; 43, 51 le terrain Petre Marin; 45, 54 le terrain Gheorghe Dumitru; 44, 46-50, 53 la maison Alexandru Stănescu).

Planșa VI. Casa Alexandru Stănescu. 55-58 fragmente de la vase din secolele II-III d. Hr, importate din Imperiul roman; 59 vas dacic de provizii.

Planche VI. La maison Alexandru Stănescu. 55-58 fragments de vases dans les IIe-IIIe siècles ap.J. Chr, importés dans l'Empire romain; 59 vase de production autochtone, pour provision.

Planșa VII. Casa Cătălin Ion. Fragment dintr-o piatră de râșniță geto-dacică (secolele II-I î. Hr.) găsită în Gr 1.

Planche VII. La maison Cătălin Ion. Fragment d'une pierre de moulin géto-dace (les IIe-Ie siècles av. J. Chr.) trouvé dans la fosse n° 1.

Planșa VIII. Casa Cătălin Ion. Ceramică din secolele II-I î. Hr, lucrată cu mâna: 61-65, 67-68 din L 1; 66 din stratul de cultură.

Planche VIII. La maison Cătălin Ion. Céramique dans les IIe-Ie siècles av. J. Chr. travaillée à la main: 61-65, 67-68 dans l'habitation en surface no 1; 66 dans la couche culturelle.

Planșa IX. Casa Cătălin Ion. Ceramică din secolele II-I î. Hr. lucrată cu mâna: 69 din Gr 1; 70-72 din L 1.

Planche IX. La maison Cătălin Ion. Céramique dans les IIe-Ie siècles av. J. Chr. travaillée à la main: 69 dans la fosse n° 1; 70-72 dans l'habitation en surface n° 1.

Planșa X. Casa Cătălin Ion. Ceramică din secolele II-I î. Hr. din Gr 1, lucrată cu mâna.

Planche X. La maison Cătălin Ion. Céramique dans les IIe-Ie siècles av. J. Chr. travaillée à la main, trouvé dans la fosse n° 1.

Planșa XI. Casa Cătălin Ion. Ceramică din secolele II-I î. Hr. lucrată cu mâna: 76 din B 1; 77-78 din Gr 2; 80-82 din Gr 1; 79, 83 din stratul de cultură.

Planche XI. La maison Cătălin Ion. Céramique dans les IIe-Ie siècles av. J. Chr. travaillée à la main: 76 dans l'hutte n° 1; 77-78 dans la fosse no 2; 80-82 dans la fosse n° 1; 79, 83 dans la couche culturelle.

Planșa XII. Casa Cătălin Ion. Ceramică. 84-89 din secolele II-I î. Hr; 90-92 din secolul III d. Hr. (84-85, 87 din L 1; 86 din Gr 1; 7, 91-92 din B 2; 88,89 strat de cultură). 84-87, 89 la roată; 88, 90-92 cu mâna.

Planche XII. La maison Cătălin Ion. Céramique. 84-89 dans les IIe-I e siècles av. J. Chr.; 90-92 dans les IIe-IIIe siècles ap. J. Chr.; 84-85, 87 dans l'habitation en surface no 1; 86 dans la fosseno 1; 90, 91-92 dans l'hutte n° 2; 88, 89 dans la couche culturelle. 84-87, 89 travaillée au tour; 88, 90-92 à la main.

Planșa XIII. Casa Cătălin Ion. Ceramică din B 2 lucrată la roată în secolele II-III d. Hr: fină (93-97, 102) și zgrunțuroasă (98-101).

Planche XIII. La maison Cătălin Ion. Céramique dans l'hutte n° 2, travaillée au tour dans les IIe-IIIe siècles ap. J. Chr.: 93-97, 102 en pâte fine; 98-101 en pâte d'aspect grumeleux.

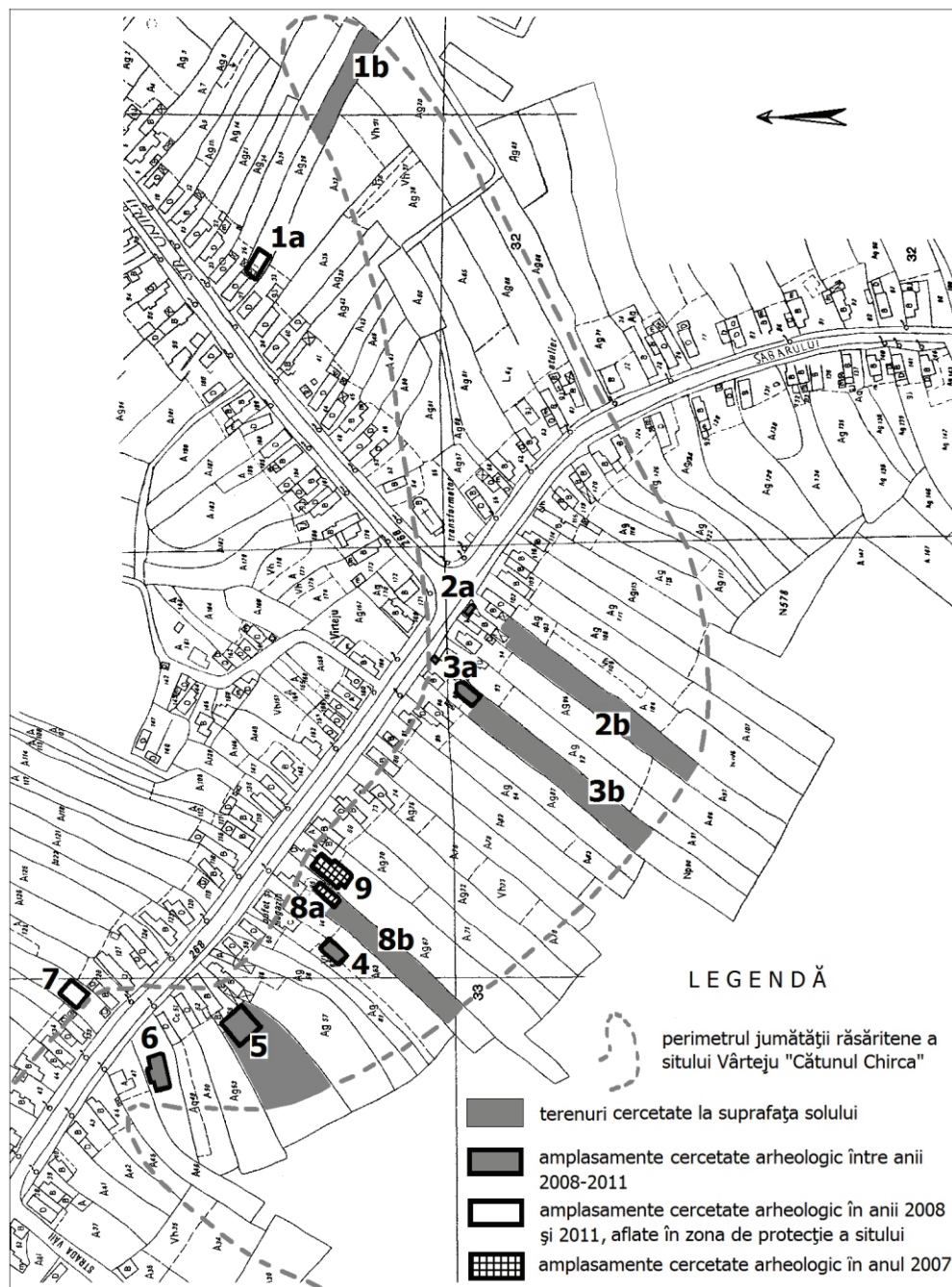

Figura 1. Localizarea părții răsăritene a sitului Vârteju Cătuțul Chirca și a săpăturilor arheologice pe Planul cadastral al orașului Măgurele, jud. Ilfov.

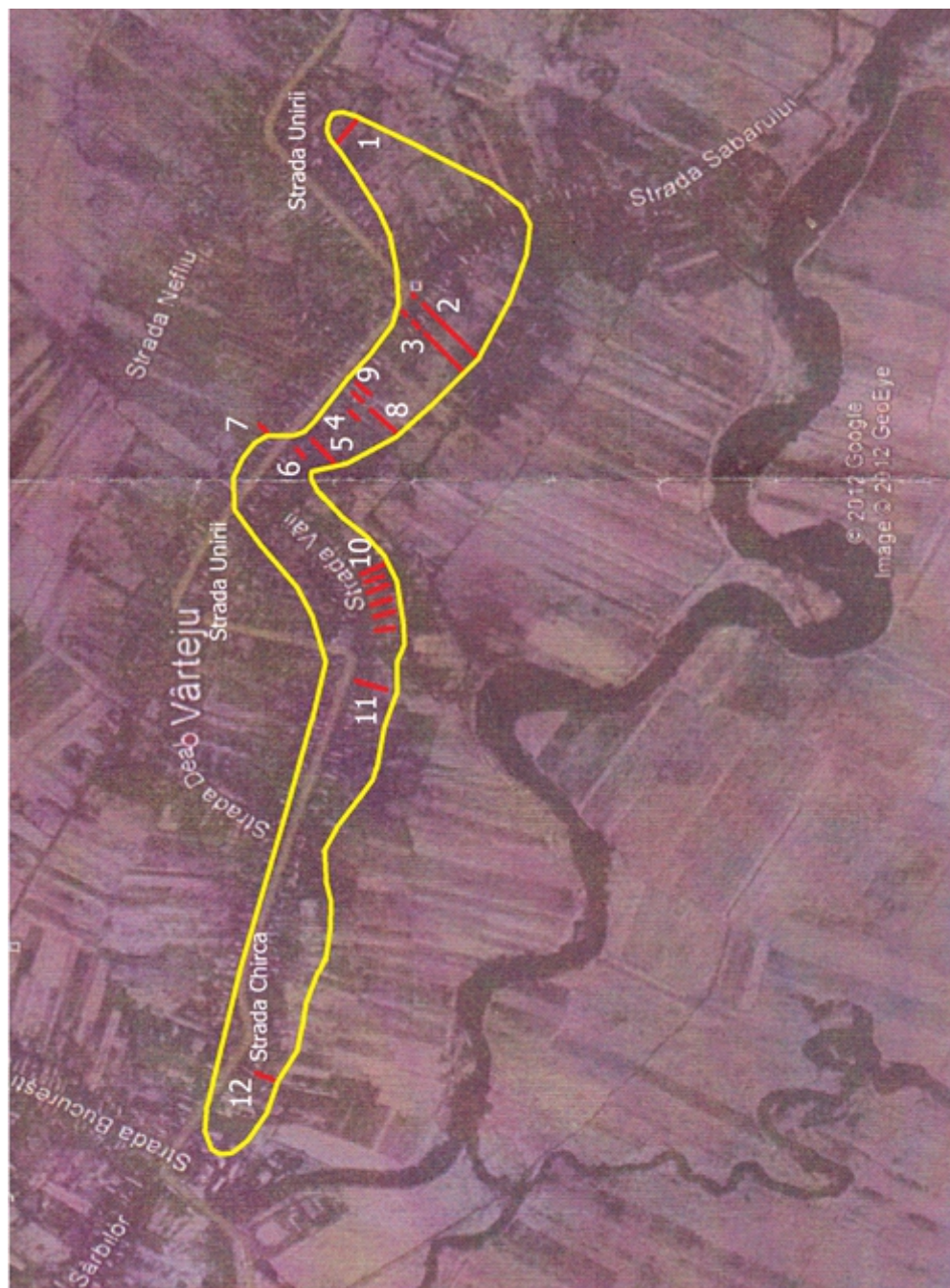

Figura 2. Foto satelit cu localizarea sitului Vârteju Cătușul Chirca și a cercetărilor arheologice.

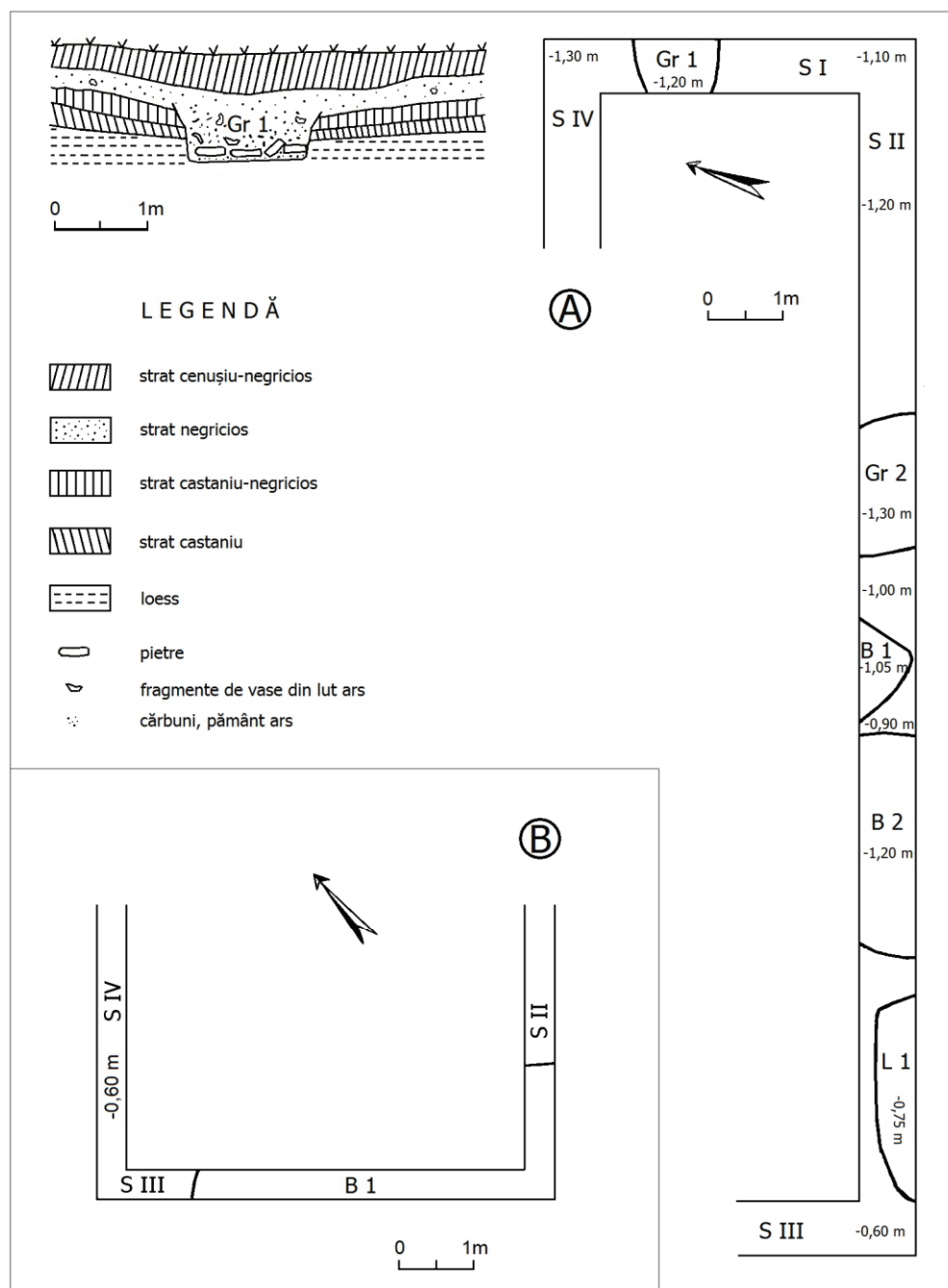
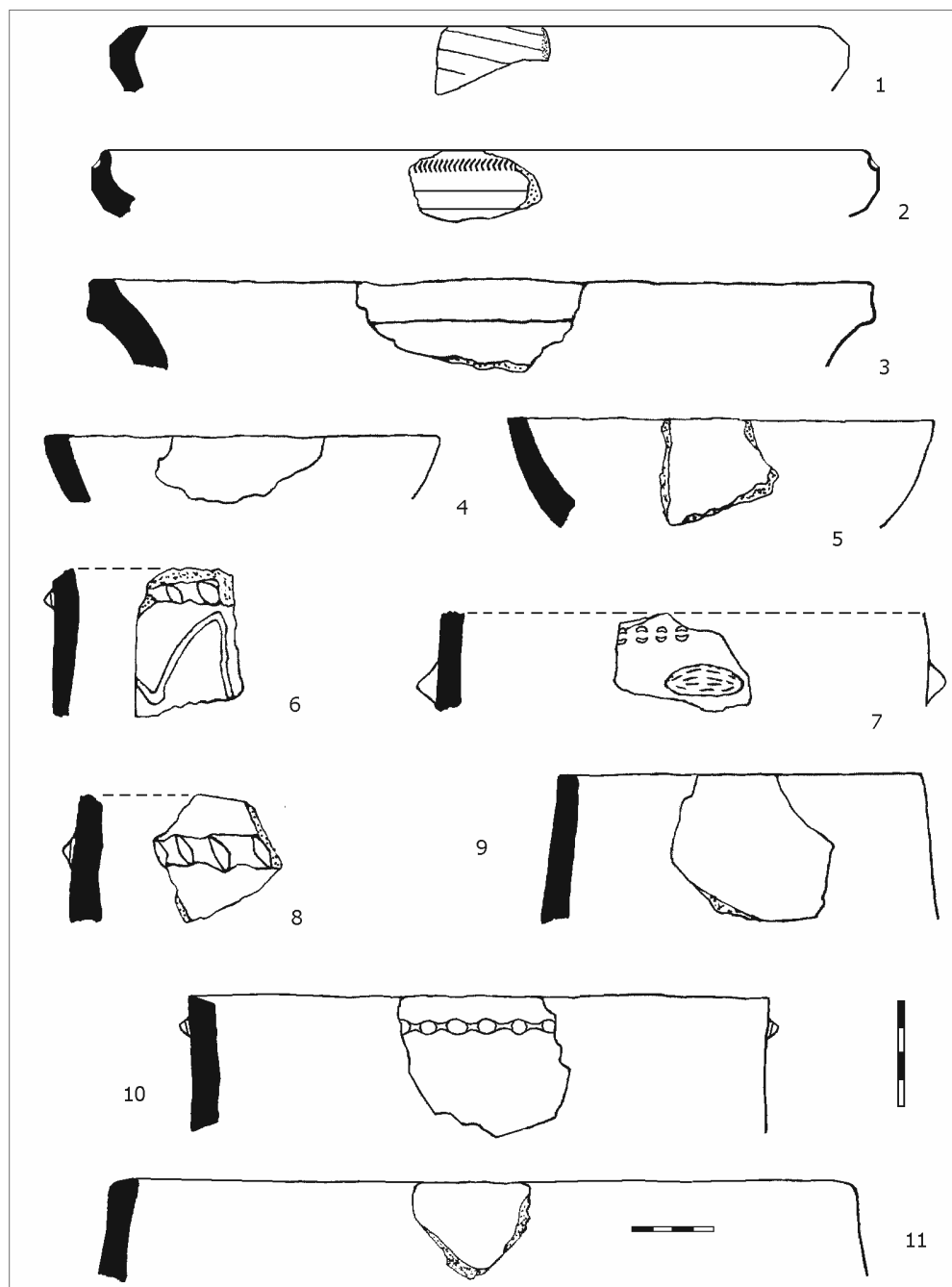
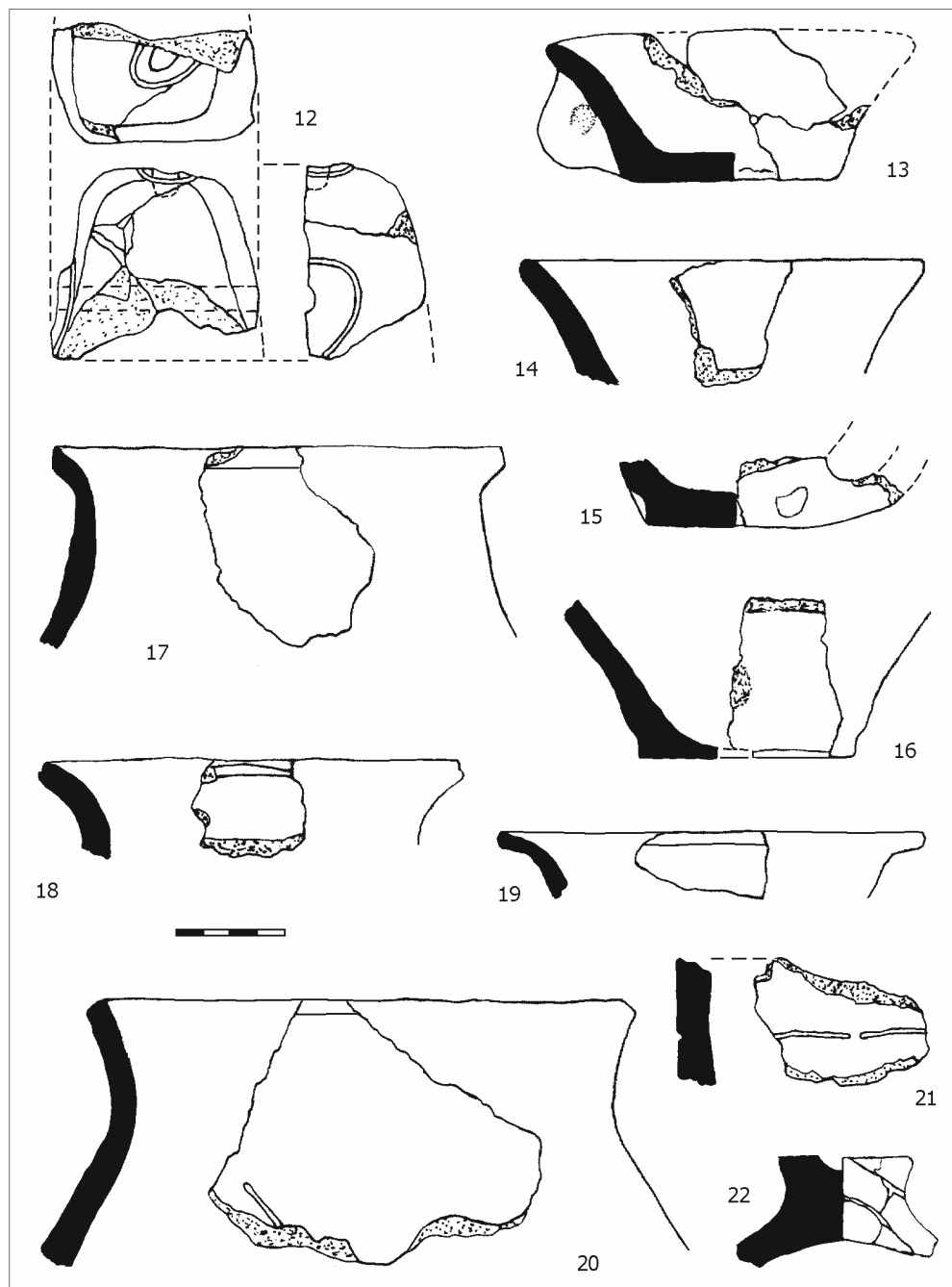

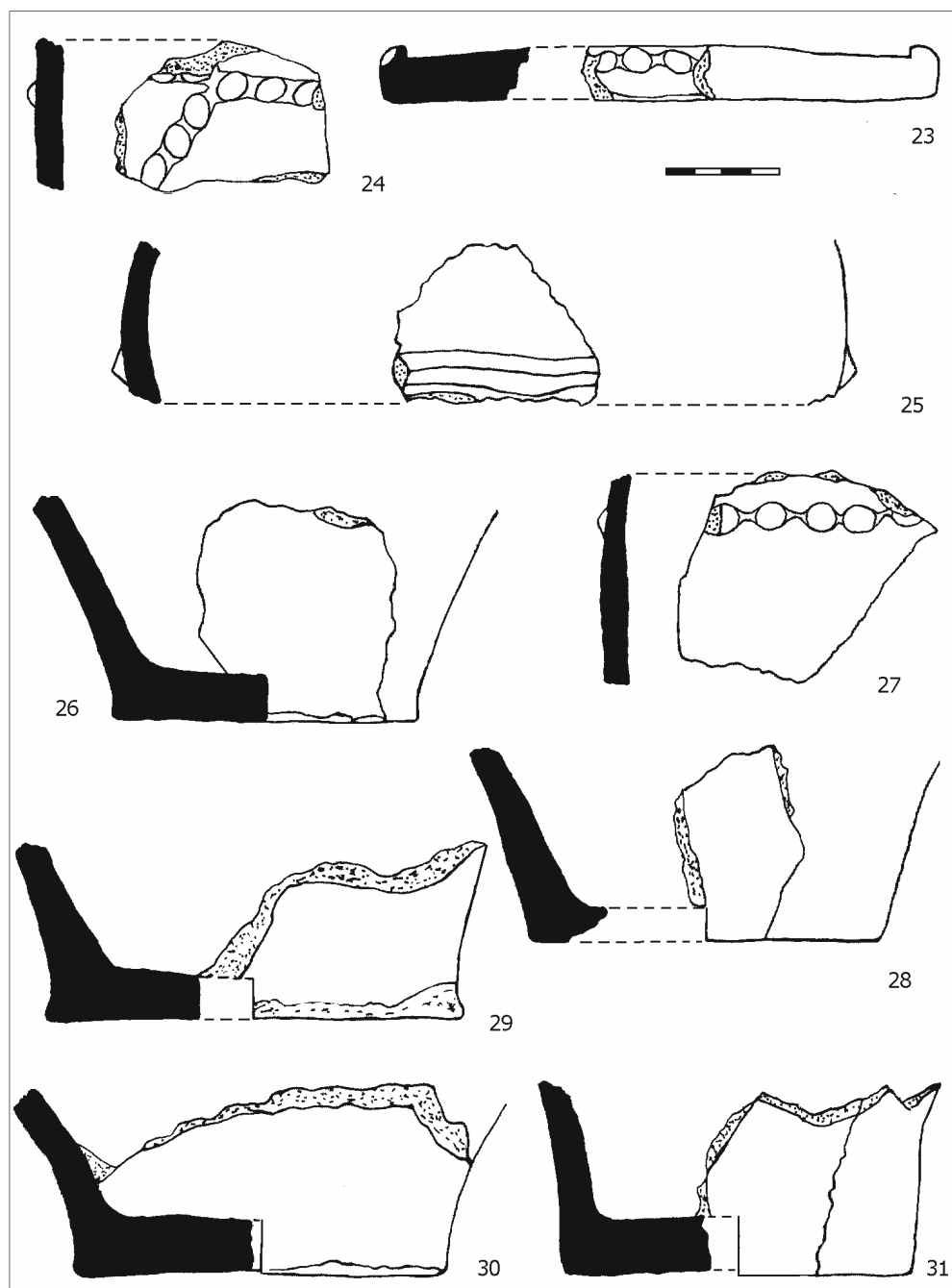
Figura 3. Planuri parțiale cu șanțurile pentru fundații. A. casa Cătălin Ion; B. casa Alexandru Stănescu.

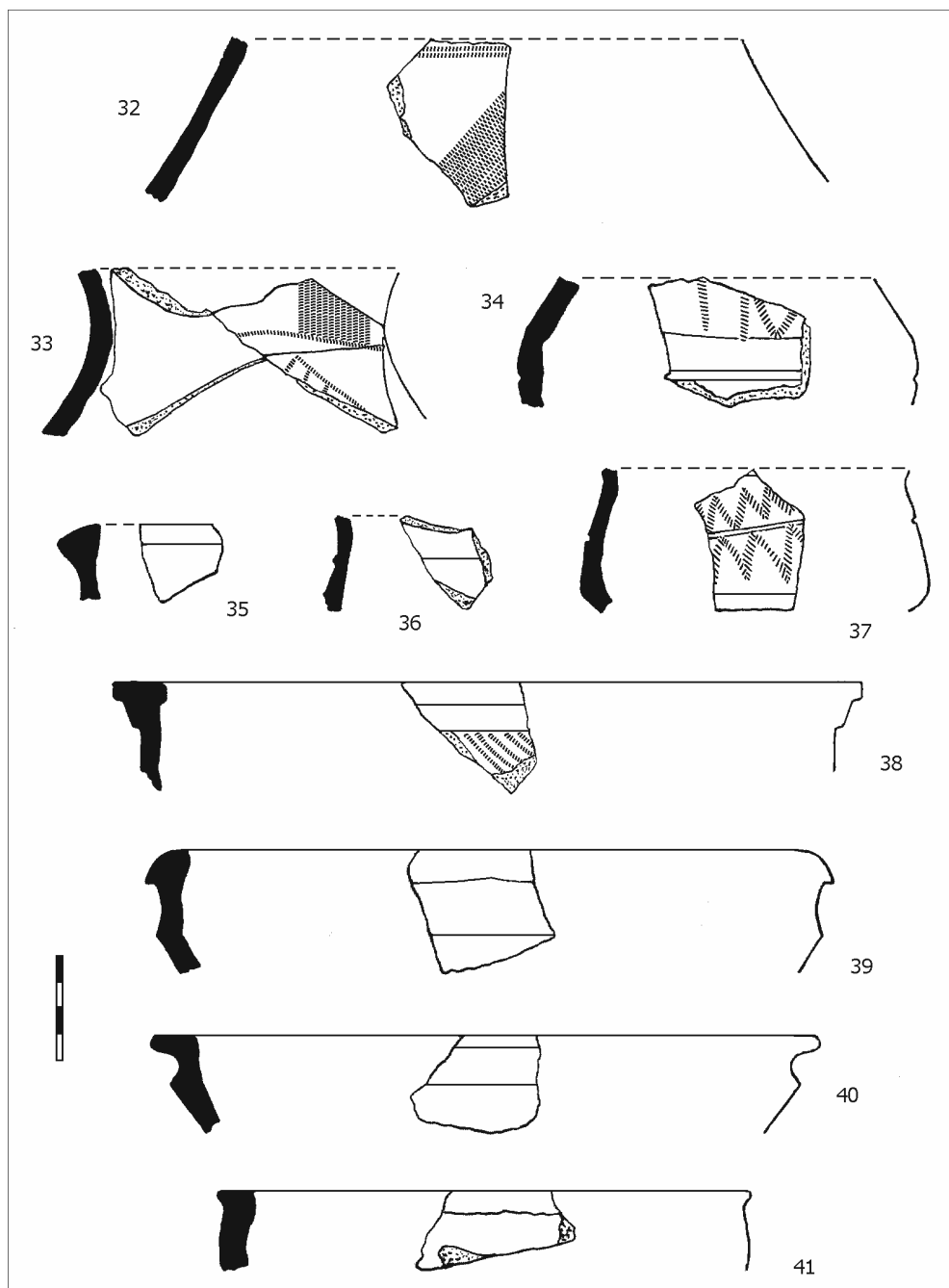
Planşa I. Fragmente de vase hallstattiene. 1. passim, str. Sabarului; 2, 5, 7 casa Marian Constantin; 3-4, 6, 8-11 casa Alexandru Stănescu. .

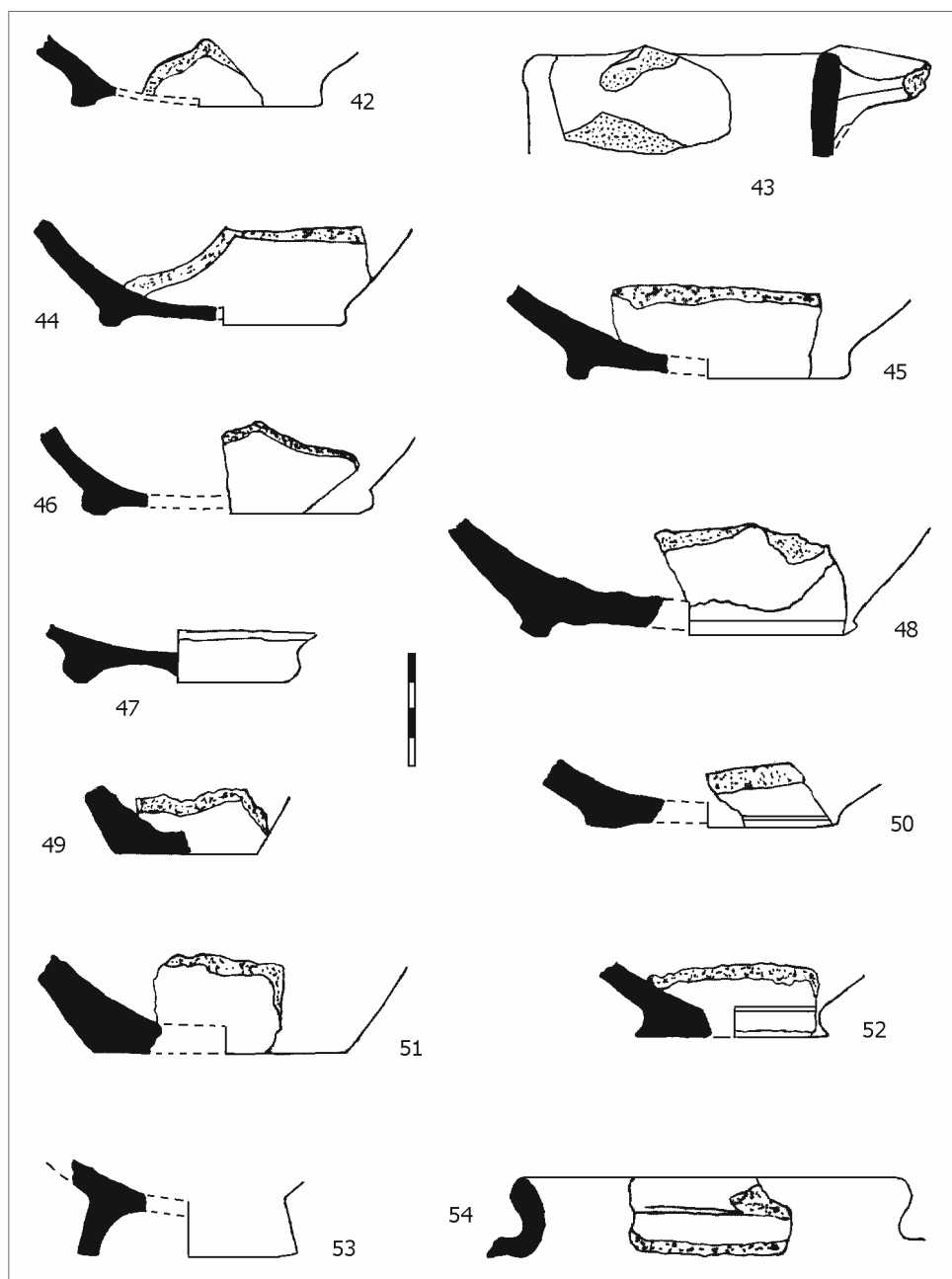
Planşa II. Casa Alexandru Stănescu. Fragmente de vase din secolele II-III d. Hr., lucrate cu mâna.

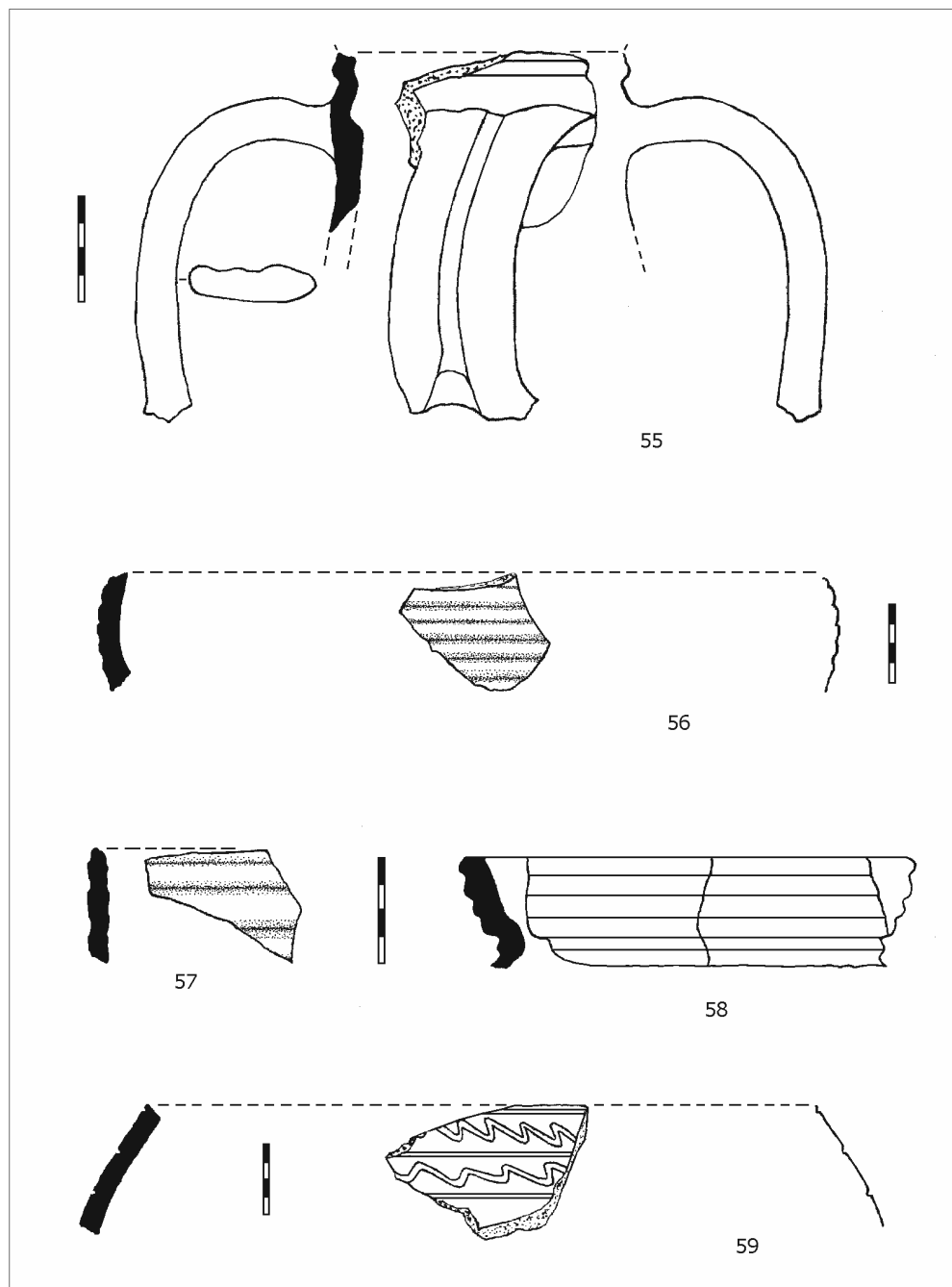
Planșa III. Casa Alexandru Stănescu. Fragmente de vase lucrate cu mână: 23-24, 27 din secolele II-I î. Hr.; 25-26, 28-31 din secolele II-III d. Hr.

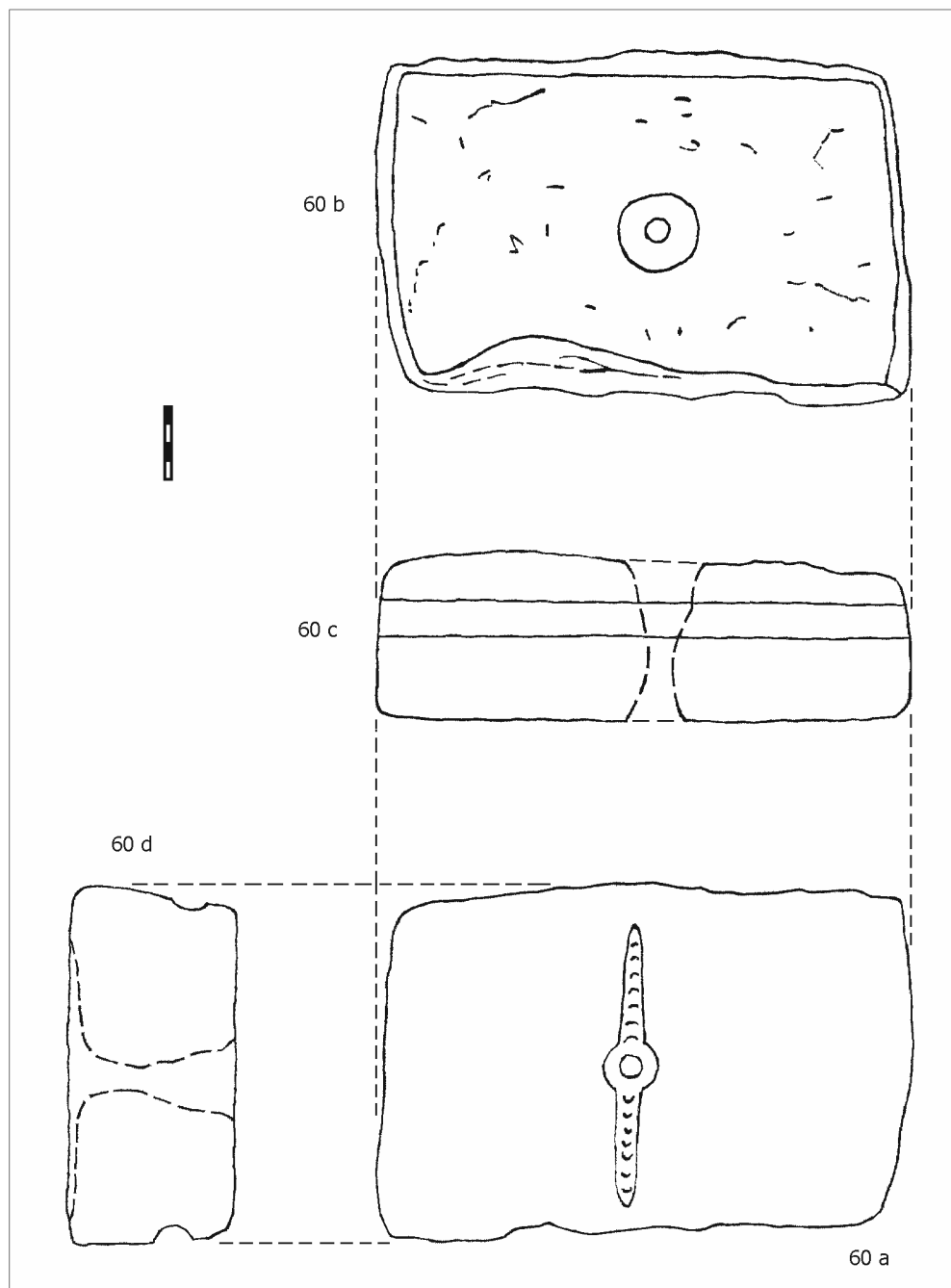
Planșa IV. Casa Alexandru Stănescu. Fragmente de vase din secolele II-III d. Hr.,
lucrate la roată din pastă fină (33, 40-41 din B 1).

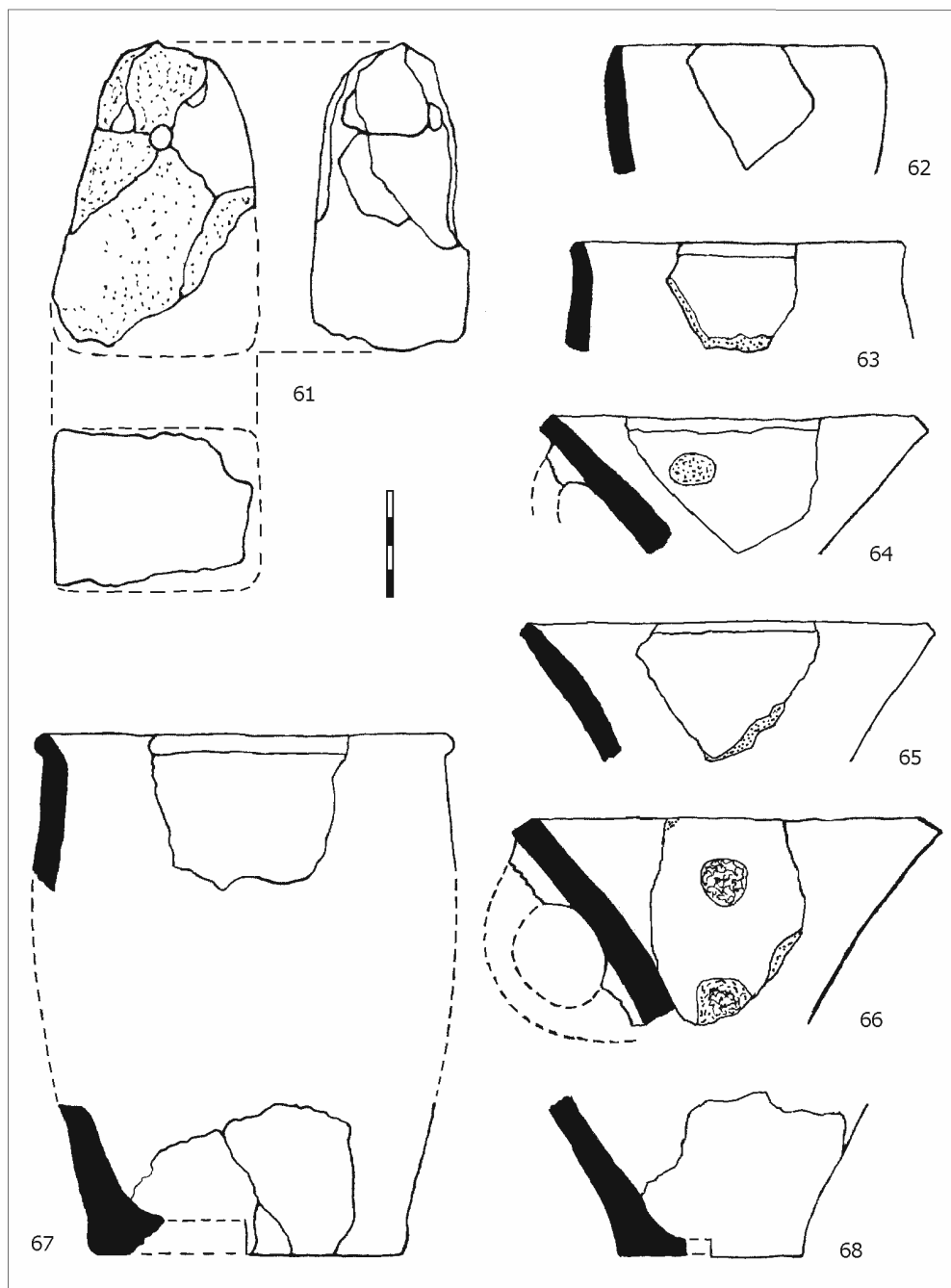
Planșa V. Ceramică lucrată la roată. 43, 53 din secolele II-I î. Hr.; 42, 44-52 din secolele II-III d. Hr.; 54 din secolul X d. Hr. (42, 52 teren Marian Constantin; 43, 51 teren Petre Marin; 45, 54 teren Gheorghe Dumitru; 44, 46-50, 53 casa Alexandru Stănescu).

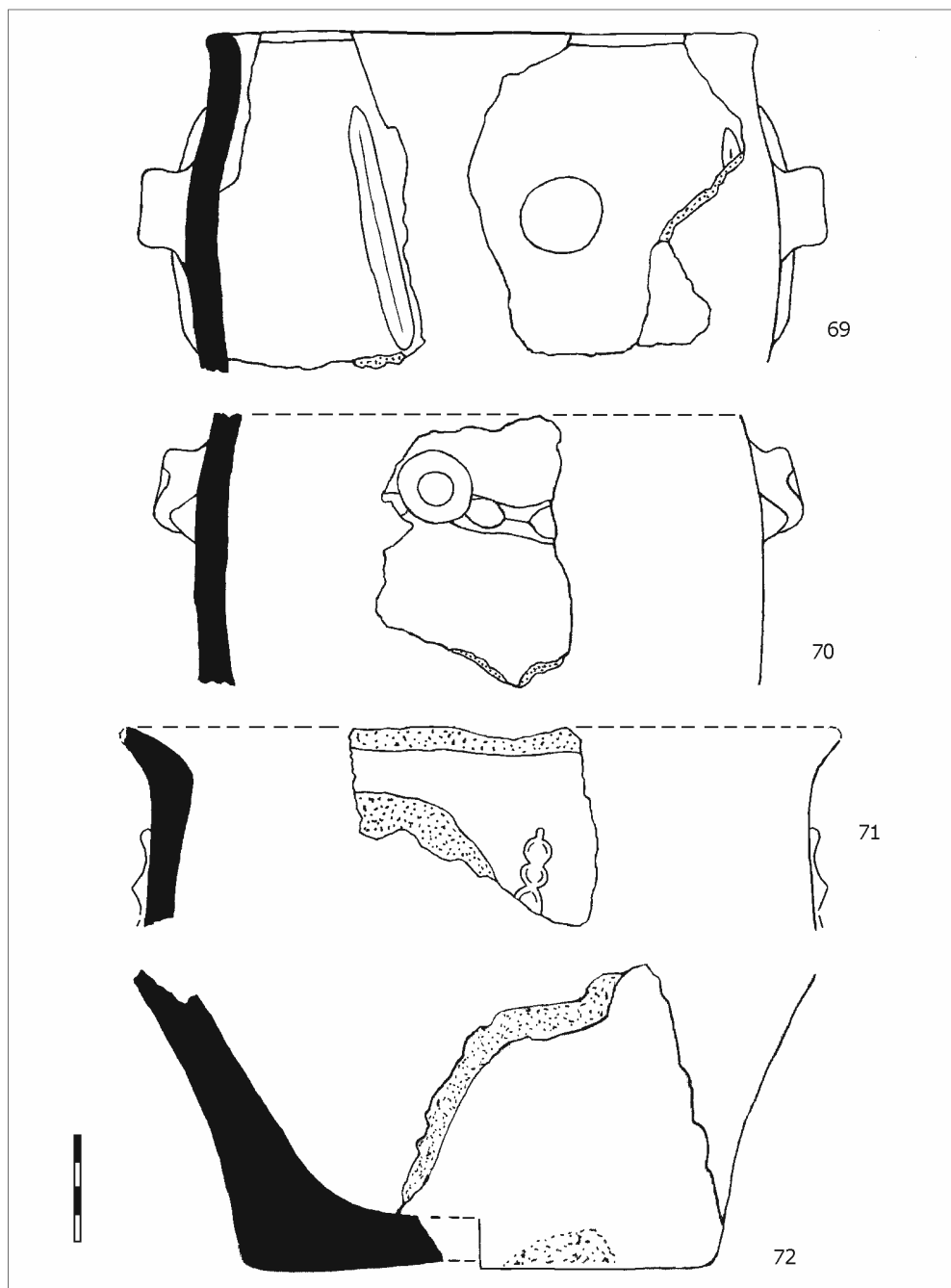
Planșa VI. Casa Alexandru Stănescu. 55-58 fragmente de la vase din secolele II-III d. Hr., importate din Imperiul roman; 59 vas dacic de provizii.

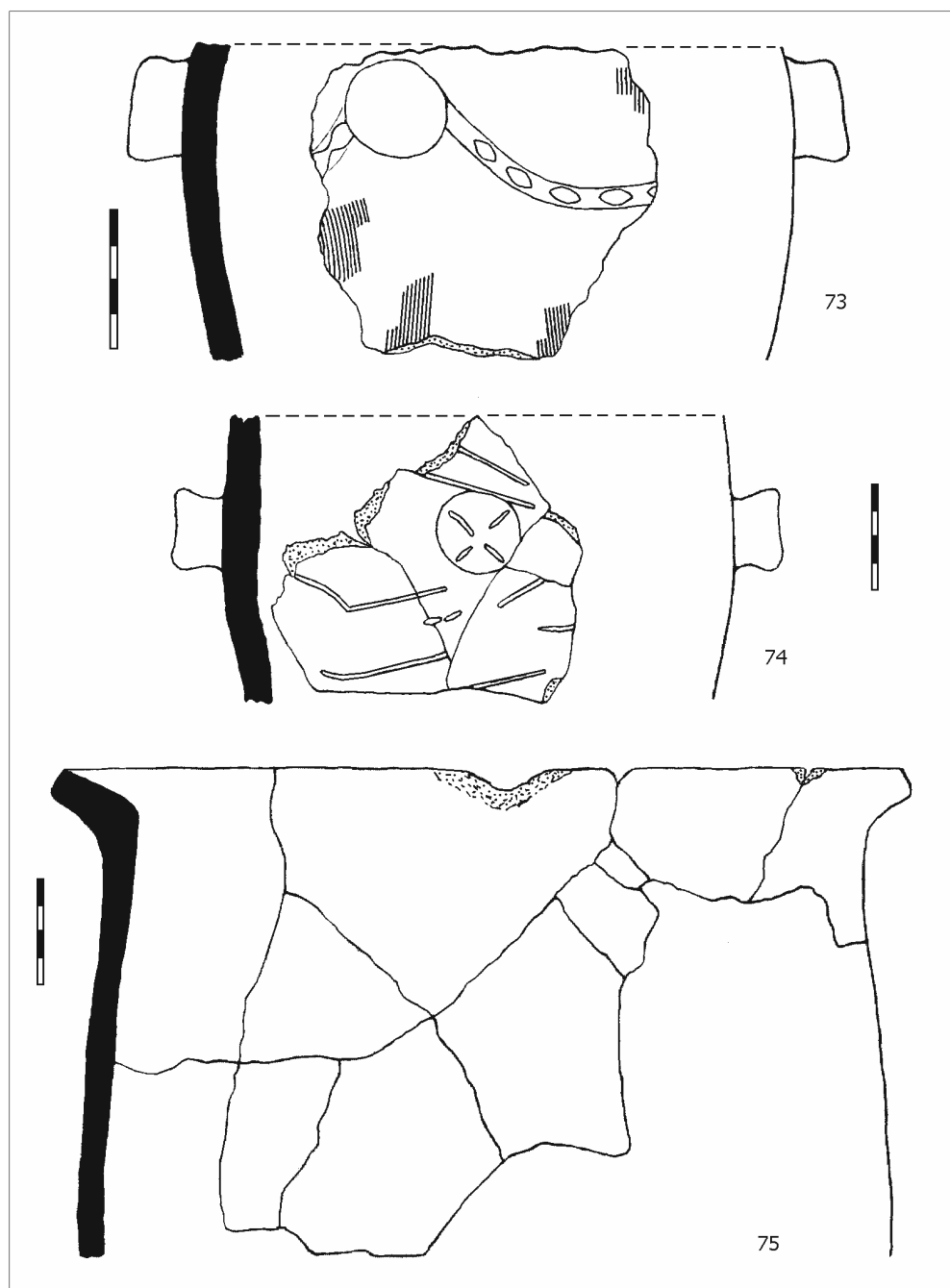
Planșa VII. Casa Cătălin Ion. Fragment dintr-o piatră de râșniță geto-dacică (secolele II-I î. Hr.) găsită în Gr 1.

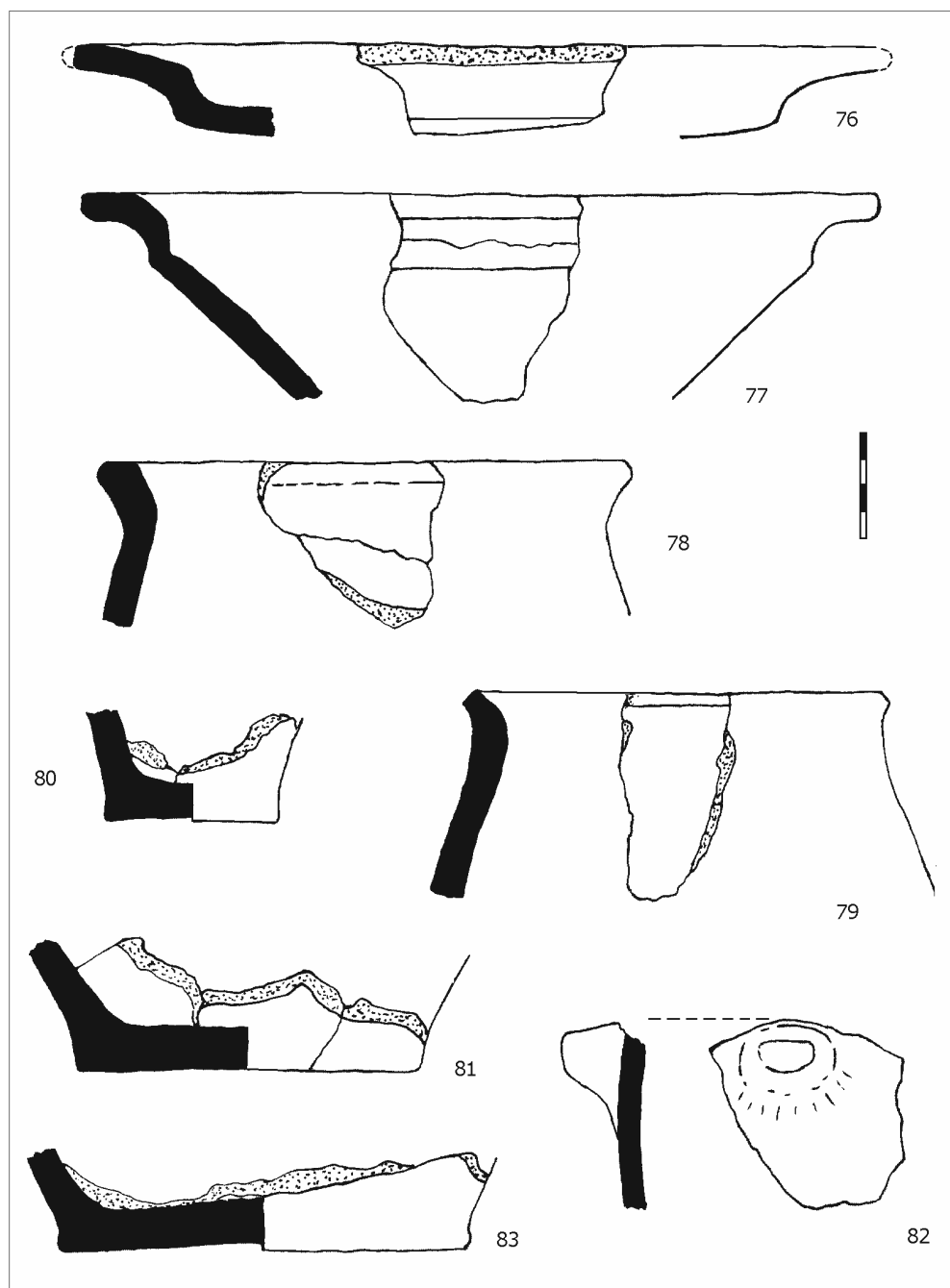
Planșa VIII. Casa Cătălin Ion. Ceramică din secolele II-I î. Hr., lucrată cu mâna: 61-65, 67-68 din L 1; 66 din stratul de cultură.

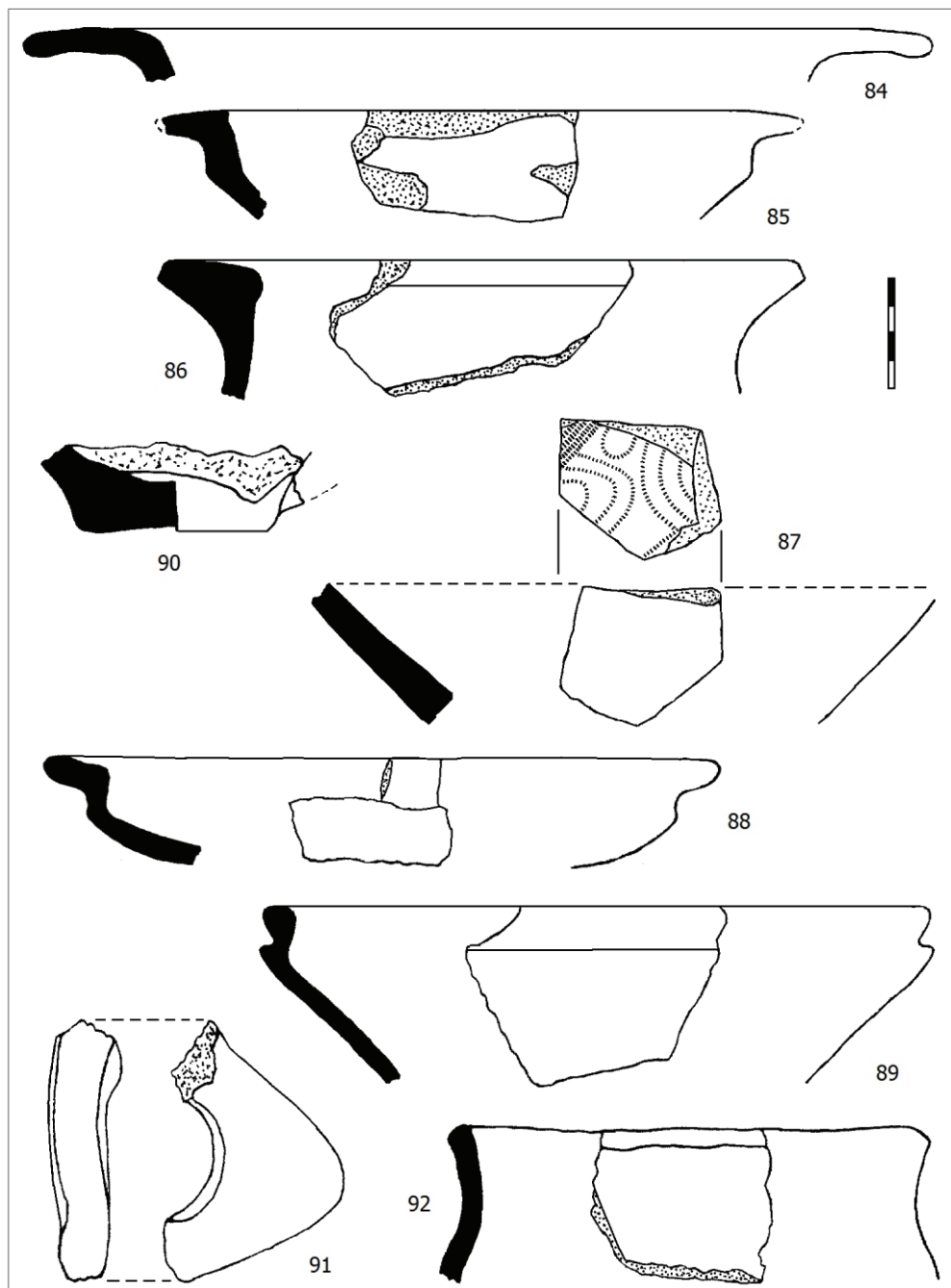
Planșa IX. Casa Cătălin Ion. Ceramică din secolele II-I î. Hr. lucrată cu mâna: 69 din Gr 1; 70-72 din L 1.

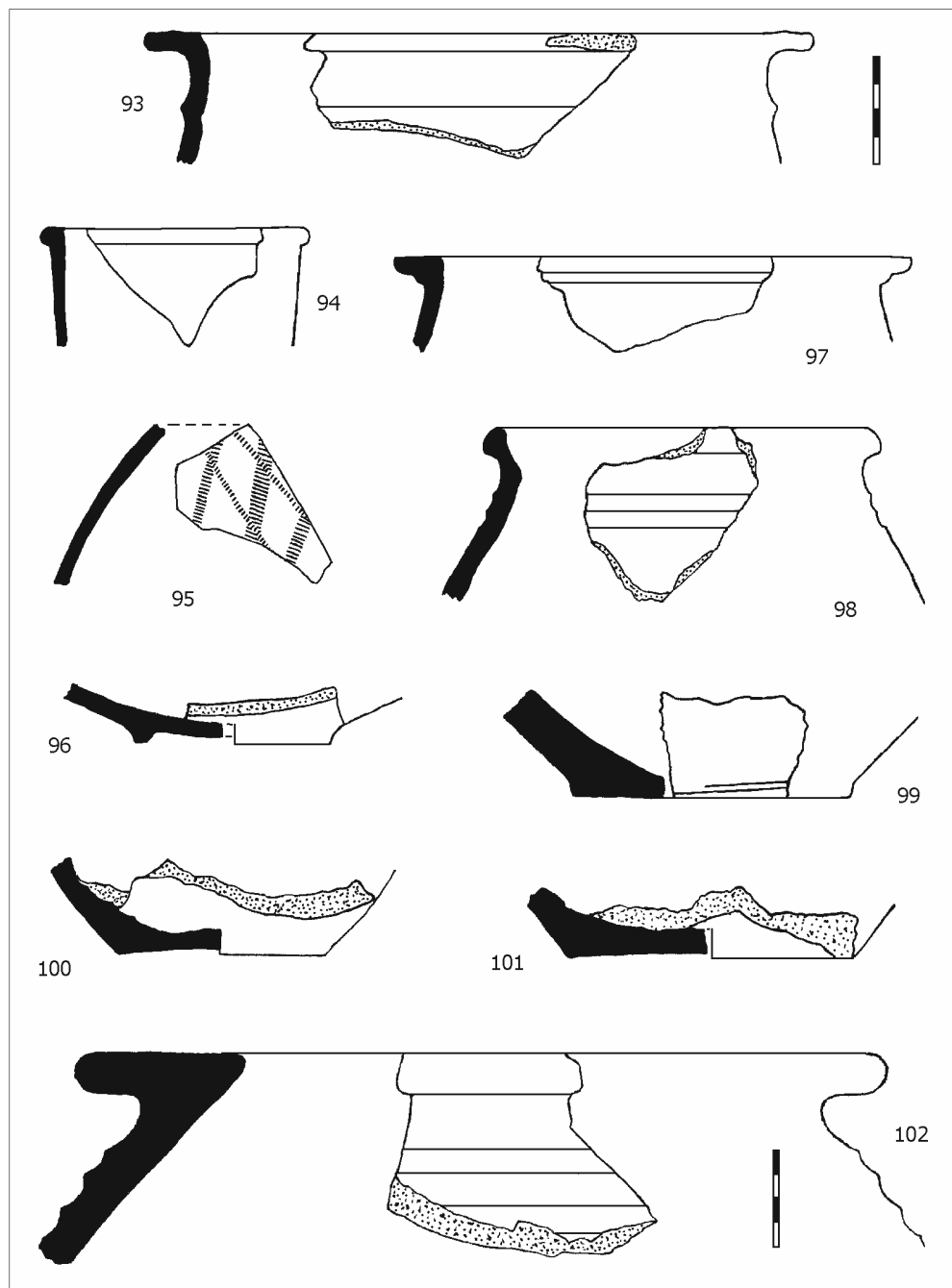
Planşa X. Casa Cătălin Ion. Ceramică din secolele II-I î. Hr. din Gr 1, lucrată cu mâna.

Planșa XI. Casa Cătălin Ion. Ceramică din secolele II-I î. Hr. lucrată cu mâna: 76 din B 1; 77-78 din Gr 2; 80-82 din Gr 1; 79, 83 din stratul de cultură.

Planșa XII. Casa Cătălin Ion. Ceramică. 84-89 din secolele II-I î. Hr.; 90-92 din secolul III d. Hr. (84-85, 87 din L 1; 86 din Gr 1; 7, 91-92 din B 2; 88,89 strat de cultură). 84-87, 89 la roată; 88, 90-92 cu mână.

Planșa XIII. Casa Cătălin Ion. Ceramică din B 2 lucrată la roată în secolele II-III d. Hr.: fină (93-97, 102) și zgrunțuroasă (98-101).